

НОВА ДУМКА

154

6/2009

Видава Союз Русинок и Українцок Републики Горватскей
Видає Союз русинів і українців Республіки Хорватія
Izdaje Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske

річницю цієї жакливої трагедії та вшановували пам'ять невинних жертв Голодомору. В Осієку в монастирській каплиці Христа Царя на недільній відправі вірні молили-ся за упокій душ всіх, хто помер від холоднокрочно спланованого голоду в Україні в 1932-33 рр. Після св. Літургії на монастирському подвір'ї біля хреста була відправлена панахида, яку служив о. Любомир Стурко. Сестри Василіянки та парафіяни запалили свічки як тиху молитву і знак пам'яті про жертви Голодомору. На завершення прозвучала віршована "хроніка" подій 1932-33 рр., і всі присутні на мить торкнулися жакіття голодної смерті і пройнялись співчуттям до мільйонів, яким вона щодня заглядала в очі.

Народ не повинен забувати своїх мучеників, не має права прикривати злочини. Отож, нехай наше минуле буде осяяне світлом і правдою, і як казав Ісус та "правда визволить" нас (Йо 8,32) і ми як народ будемо спроможні прямувати далі.

*Усім жертвам Голодомору
в Україні 1932-1933 рр.*

Вічна пам'ять!

сс. Василіянки

Голодомор 1932-1933 рр. – один з найстрашніших злочинів у історії не лише українського народу, але й цілого людства. Радянський тоталітарний режим сприймав Україну і її населення як найгіршого ворога і провідника впертого протистояння більшовизму. Той режим вдався до небачених досі злочинних дій – винищення народу за допомогою добре організованого голоду. В Кремлі було вирішено відібрати в українських селян всі продукти харчування і спостерігати, як "ворог" тихо вмиратиме. Агонія тривала протягом 1932-33 рр., багата чорноземом земля, житниця Європи була перетворена в могильний склеп. Точне число жертв Голодомору встановити важко, мова йде про 5, 7, 9 або 10 мільйонів.

Цього року, 29 листопада українці в цілому світі відзначали 76-ту

ВУКОВАР - VUKOVAR - ВУКОВАР

„НОВУ ДУМКУ“

Видава: Союз Русиных и Украинцох
Републики Горватскей
www.sriu.hr

За издавателя: Любича Морган

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93,
тел./факс: 032/428 - 343,
E-mail: novadumka@gmail.com

Жиро рахунок-Žiro račun:
2340009-1110057465

Друковал: Ортотисак, Осек
Тираж: 1000 прикладніки

„НОВУ ДУМКУ“

Видає: Союз русинів і українців
Республіки Хорватія
www.sriu.hr

За видавця: Любича Морган

Редакція: Вуковар, Ради Європи 93,
тел./факс: 032/428-343
E-mail: novadumka@gmail.com

Банкове конто-Žiro račun:
2340009-1110057465

Друкував: Ортотисак, Осіск
Тираж: 1000 примірників

Друковане-Друковано-Tiskano

12/2009

Цена: Куни
Ціна: Кун
Сїјена: Kuna

Рукописи ше не врацаю.
Објавени прологи ше гонорую
Рукописи не повертаються.
Друковані статті гоноруються
Rukopisi se ne враћају
Objavljeni prilozі se honoriraju

ЗМІСТ - SADRŽAJ – ЗМІСТ

сс. Василянки: Голодомор - українська Голгота.....	2
Посольство України в РХ	4
Надія Саджак: ВШАНУВАННЯ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ У РІЄЦІ	5
Slavko Burda: Obilježavanja sjećanja na žrtve Holodomora 1932/33	6
Посольство України в РХ: ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ ЗМІ	6
Вера Павлович: Пошли молби за фінансийну потримовку	7
М. Хома: Вихованє и образованє на язикy и писму националних меншинох у РГ	7
ЕКУ: Вшанування вченого-металознавця і державотворця	8
Дюра Лікар: Посцигнути замерковани успихи	9
Марияна Джуджар :Зоз Координації националних меншинох ВСЖ	9
Я.Пушкаш:Зоз роботи Представніка рускей нац.меншини городу Заґребу	10
Славица Дудаш: Зоз роботи КПД „Калина“ зоз Риєки	11
Сестри Василянки: Традиції святкування Святого вечора та Різдва.....	12
Дюра Лікар: Основани нови викарият	13
Павло Головчук: Сумлінний дзвонар	14-15
Владимир Провчи: Святочни бал ПГЖ.....	16
Aleksandar Radivojević: KUD Andrij Pelih iz Šumeća	17
А.Балатинац: „Дравски габи“	18-19
Павло Головчук: Вечір української культури	20
Борис Денисюк: Концерт у Забоку	21
Дюра Лікар: РАЙОВО СЕЛО	22-24
Ксения Лікар: Крачунски концерт у Осєку, Св.Миколай у Миклошевцох	25
Петровчанє нащивели свойого пароха	25
Мирон Жирош: З потомками наших заєдніцких предкох	26-27
Павло Головчук: Наші (не)долі	28-29
Леся Мудрі: Видатні жінки України	30
Петро Ляхович: Вручення плакети міста	31
Микола Шанта: Страх од Шевченка	31
Лист діда Панаса Бездольного	32
IN MEMORIAM	33
Яким Пушкаш: Шах.....	33
Яким Пушкаш: Гумореска	34
Звонко Костелник: Колона здогадованя	35

На першим боку: Крачунски мотиви

На остатнім боку: Оркестер и хлопска шпивацка група КПД Русиных и Украинцох Осек

РЕДАКЦИЈА:

Вера Павлович
(главни и одвичателни редактор),
Агнетка Балатинац (технічни редактор),
Любича Гаргай

СОВИТ РЕДАКЦИЈІ:

Павло Головчук (председатель),
д. ф. н. Оксана Тимко Дитко, Яким Пушкаш Дюра
Бики и Вера Павлович

ЛЕКТОРЕ:

Мария Хома (руски язык),
Надія Саджак (українски язык),
Вера Павлович (горватски язык).

Друкованє помага Совет за национални меншини
Републики Горватскей.

На вимаганє Союзу Русиных и Украинцох Републи-
ки Горватскей з Ришенєм Министерства инфор-
мованя Републики Горватскей од 15. януара 1992.
року (УЧ. 523-92-1), „Нова думка“ уписана до ви-
денції явних виданьох под числом 1366

Ауторизовани тексти не знача же то источно и
становиско редакції лебо издавателя.

UREDNIŠTVO:

Vera Pavlović
(glavni i odgovorni urednik),
Ahnetka Balatinac (tehnički urednik),
Ljubica Harhaj

SAVJET UREDNIŠTVA:

Pavlo Holovčuk (predsjednik), dr. sc. Oksana Timko
Đitko, Joakim Puškaš, Đuro Biki i Vera Pavlović

LEKTORI:

Marija Homa (rusinski jezik),
Nadija Sadžak (ukrajinski jezik),
Vera Pavlović (hrvatski jezik).

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine
Republike Hrvatske.

Na zahtjev Saveza Rusina i Ukrajinaca Republike
Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Re-
publike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur.
br. 523-92-1), „Nova dumka“ je upisana u evidenciji
glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati
mišljenje redakcije i izdavača.

РЕДАКЦИЈА:

Віра Павлович
(головний і відповідальний редактор),
Агнетка Балатинац (технічний редактор),
Любича Гаргай

РЕДАКЦИЙНА РАДА:

Павло Головчук (голова), д. ф. н. Оксана Тимко
Дітко, Яким Пушкаш, Дюра Бики і Віра Павлович

ЛЕКТОРИ:

Марія Хома (русинська мова),
Надія Саджак (українська мова)
Віра Павлович (хорватська мова).

Друкується за допомогою Ради з питань національ-
них меншин Республіки Хорватія

За проханням Союзу русинів і українців Республіки
Хорватія з Постановою Міністерства інформування
Республіки Хорватія від 15 січня 1992 року (№ 523-
92-1), „Нову думку“ вписано в реєстр публічних ви-
дань під номером 1366

Редакція не завжди поділяє точку зору автора, від-
повідальність за достовірність викладених фактів
несе автор.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ ХОРВАТІЯ

*Veleposlanik Ukrajine
Zagreb*

Цими днями Україна знову вшановує пам'ять жертв страшної трагедії українського народу – Голодомору 1932-1933 рр.

Уже вкотре будуть горіти поминальні свічки за вікнами українських міст і сіл, по церквах України та у цілому світі.

Тема Голодомору дуже складна.

Говорити про смерть – нелегко. А про смерть мільйонів – тим більше. Минуло вже понад три чверті століття з того часу, як в Україні жертвами голоду стали мільйони людей.

Кожна родина нашої країни втратила когось з рідних у ті голодні роки.

Але, не дивлячись на страшні втрати, Україна вижила.

Сам факт голоду, що замовчувався впродовж 55 років, сьогодні офіційно визнаний.

У 2006 р. Верховна Рада України прийняла Закон, яким Голодомор визнається актом геноциду проти української нації.

Голодомор визнали геноцидом у майже 20 країнах світу і кількість цих країн постійно зростає.

Окремі заяви про вшанування пам'яті загиблих в роки Голодомору зробили ООН (2003 р.) та ЮНЕСКО (2007 р.).

До сьогодні написано понад 20 000 статей, збірників, документів монографій про Голодомор, його причини, перебіг і наслідки.

Оприлюднюються щоденники та записки

іноземних журналістів і дипломатів, які були свідками страшних подій Голодомору на Україні.

Все ще тривають численні дискусії на тему Голодомору, які стсуються формальних моментів і деталей: чи можна його визначити геноцидом згідно з діючими міжнародними конвенціями, чи слід говорити про злочин проти людяності, чи є якийсь інший термін? Скільки мільйонів загинуло – 5, 7 чи 10? Що вважати хронологічними рамками Голодомору -1932-33 рр., чи врахувати голодні прояви ще у 1930,

Проте дискусії не можуть полегшити біль втрати нашого народу, наш загальний біль. Бо всі ми – діти і онуки тих, хто врятувався. Нас могло бути в кілька разів більше. І всі, кого ми зараз не дорахувалися – це наші рідні, наші співвітчизники.

Наш святий обов'язок перед минулим – вшанувати пам'ять загиблих, запалити свічки, прочитати молитви, розповісти про них нашим дітям. Вшановуючи пам'ять жертв трагедії, вивчаючи свою історію ми робимо ті кроки, які об'єднують нас, пробуджують нашу історичну пам'ять.

Вічна пам'ять загиблим, усім невинним жертвами Голодомору.

**Посол
Борис Зайчук**

Оvih dana Ukrajina ponovoobilježava spomen na žrtve strašne tragedije ukrajinskog naroda – gladomora 1932-1933. Kao znak sjećanja na tu tragediju gorjet će spomen-svijeće na prozorima ukrajinskih mjesta i sela, u crkvama širom Ukrajine, kao i u cijelome svijetu.

Tema gladomora vrlo je kompleksna.

Govoriti o smrti nije lagan. Govoriti o smrti milijuna ljudi još je teže.

Prošlo je ¾ stoljeća od vremena kada su u Ukraini kao žrtve gladomora stradali milijuni njenih stanovnika.

Svaka obitelj u našoj zemlji izgubila je nekog od svojih najbližih tih strašnih godina. Bez obzira na te strašne gubitke Ukrajina je preživjela.

Činjenica gladomora koja je prešućivana tijekom proteklih 55 godina danas je službeno priznata.

Godine 2006 Parlament Ukrajine usvojio je Zakon kojim je gladomor priznat kao čin genocida nad ukrajinskim narodom. Gladmor su kao čin genocida priznalo skoro 20 država svijeta. Broj tih zemalja stalno raste.

Posebnu izjavu o poštivanju sjećanja na umorene tijekom godina gladomora dale su OUN (2003) i UNESCO (2007).

Do danas je objavljeno preko 20 000 članaka, zbornika, dokumenata, monografija o gladomoru, njegovim uzrocima, tijeku i posljedicama. Objelodanjuju se dnevnici i zapisi inozemnih diplomata koji su bili svjedoci strašnih događanja tijekom gladomora u Ukrajini.

Još uvijek traju rasprava na temu gladomora, a jedno-

se se na formalne momente i detalje:

-Da li gladomor možemo priznati genocidom sukladno s važećim međunarodnim konvencijama, ili treba govoriti o ZLOČINU PROTIV ČOVJEČNOSTI, ili pronaći neki drugi termin?

- Koliko je milijuna ljudi umoreno – 5, 7, ili 10?

- Što smatrati kronološkim okvirom gladomora 1932, 1933? Ili uzimati u obzir parcijalne pojave gladomora već 1930?

Sve ove rasprave ne mogu ublažiti bol zbog gubitka našega naroda. To je naša zajednička bol, jer smo mi djeca i unuci onih koji su se spasili. Danas nas je moglo biti mnogo više. Svi koje danas ne možemo ubrojiti naša su rodbina i naši zemljaci.

Naša je sveta obaveza pred prošlošću poštovati sjećanja na uspomene, zapaliti svijeće, pomoliti se i o njima ispričati našoj djeci.

Poštujući spomen na žrtve ove tragedije, proučavajući svoju povijest, mi činimo korake koje nas ujedinjuju i bude naše historijsko sjećanje.

Slava svima umorenima, svim nevinim žrtvama gladomora.

**Veleposlanik
Boris Zajčuk**

ВШАНУВАННЯ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ У РІЄЦІ

**Ген від Збруча і до тихого Дону
Зморено голодом було мільйони.
Тих, що зросили центнери хлібів,
Тисячі вбито за п'ять колосків.**

Голодомор 1932-1933 років на-
завжди залишиться одною
з найчорніших та найболючіших
сторінок української історії. Це
страшне слово несе на собі тягар
витканий з болю, сліз і страждань
цілого українського народу.

Цілий світ, а разом з ним і Украї-
на мовчали про цей злочин більше
ніж 55 років, але сьогодні - світ має
право знати, а ще світ має змогу
зробити свій власний вибір: визна-
ти голодомор ґеноцидом чи знову
змовчати?

Цього року у Рієці знову не мов-
чали. Культурне товариство Русинів
і Українців "Рушняк" у співпраці з
філією Матиці Хорватської у Рієці
в приміщенні філодраматики
організували цікаву маніфес-
тацію присвячену Голодомору.

Вечір розпочався з приві-
тального слова п.Провчі, який
коротко розповів про вистав-
ки, що

В. Провчі

супроводжува-
ли маніфес-
тацію. Було
підготовано
виставку пос-
терів на тему
"Голодомор
в Україні",
виставку пла-
катів на тему
"Хроніка ко-

муніс-
тичної
інквізиції
в Україні
1932-
1933", та
виставка
копій до-
кументів
про го-
лодомор.

Наступним до слова був запроше-
ний голова філії Матиці Хорватсь-
кої у Рієці, проф. Горан Црнкович,
який повідомив про те, що Матиця
Хорватська також підписалася на
Декларації про визнання голодомо-
ру, яка була передана на розгляд
Сабору.

Дай їм всім, Господи, царство небесне,
Геноциду зазнав український народ.
І в пам'ять про них Україна воскресне,
Щоб душам убитих світити з висот.

Серед гостей був і Славко Бурда.
Він зачитав звернення Посла Украї-
ни в РХ п. Бориса Зайчука, на жаль
п.Посол, не зміг сам взяти участь в
маніфестації. П.Бурда розповів про
те, що питання про визнання Голо-
домору було піднято і на XII З'їзді
Європейського Конґресу Українців в
Лондоні.

Надзвичайно цікавою була лек-
ція проф. Джури Відмаровича на
тему "Що було в Україні: ґеноцид чи
голодомор". Проф. Відмарович зміг
донести навіть до
недуже обізнаного
слухача всю жор-
стокість Сталінсь-
кого режиму, під-
тверджуючи свої
слова різними доку-
ментами, він довів
спланованість зни-
щення українського
народу, тому ціл-
ком погоджується з
тим, що голодомор

Зліва Дю. Відмарович і С.Бурда

за визначенням цілком відповідає
ґеноциду. Крім того, Відмарович ви-
користовує власні спостереження
з часів свого мандату проведеного
в Україні, а це безперечно є дуже
важливим.

Після лекції відбулася жвава дис-
кусія, виявляється ця проблема була
цікавою для багатьох, про це свід-
чили і повна зала, а ще повна медіа
підтримка ХРТ. Нагадаємо,
що подія була висвітлена і в
програмі "Призма".

Наприкінці, всіх присутніх
чекала ще одна несподіванка
- свідчення очевидиці голо-
домору п. Лідії Кріле - Бесуг-
лов. Погодьтеся в Хорватії не
часто можна почути спогади
очевидців цього страшного
злочину.

П. Лідія не готувалася до свого
виступу, тому її розповідь була про-
стою, але дуже зворушливою і дуже
широю. Голодомор застав сім'ю пані
Лідії в Харкові, тоді їй було всього
5 років... Вона розповіла про те, що
в Харкові не було так важко, як на
селах, хоча теж діяли обмеження на
продукти. "В місті було дуже бага-
то жебраків, особливо дітей. Спа-
ли вони на вокзалах і на сходах в
будинках, випрошували будь-які
залишки їжі, навіть голови від риби.
Мені здається, що Україна ще дуже
довго, не могла оговтатись після
цього голоду".

Навіть по закінченні вечора, при-
сутні не поспішали залишати при-
міщення філодраматики, ще довго
велися дискусії про почуте...

Вічна пам'ять невинним жертвам
голодомору.

Підготувала Надія Саджак.

Комеморација u povodu obilježavanja sjećanja na žrtve Holodomora 1932/33

Stoji - njegova ekscelencija, veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj gosp. Boris Zajčuk

Članovi Kulturno-prosvjetnog društva Rusina i Ukrajinca Zagreba, Društva za ukrajinsku kulturu u suradnji s Hrvatsko-ukrajinskim društvom, u Zagrebu su 9.prosinca 2009.godine, u prepunim prostorijama društva, održali prigodnu komemoraciju u povodu obilježavanja sjećanja na žrtve „Holodomora 1932./33.“

Nakon upaljene svijeće i minute šutnje, svi nazočni su se pomolili za žrtve „Holodomora 1932./33.“ Svećenici o.Petar Rebčen i o.Ivan Hrinesin su predvodili molitvu.

Predsjednik KPD R i U ZG, Slavko Burda pozdravio je sve nazočne, njegovu ekscelenciju, veleposlanika Ukrajine u Republici Hrvatskoj, gosp. Borisa Zajčuka sa suprugom, gosp. Đuru Vidmarović, književnika i bivšeg veleposlanika Republike Hrvatske u Ukrajini, gosp. Andriju Karafilipovića, glavnog tajnika Društva prijateljstva Hrvatske s drugim zemljama, gops. Andriju Limića, predsjednika roda i fundacije Limića iz Ukrajine, potpredsjednike i tajnika Hrvatsko-ukrajinskog društva, g. Teodora Frickog, g. Ivicu Trnokopa i g. Miroslava Kirinčića, predstavnika rusinske nacionalne manjine Grada Zagreba, gosp. Irineja Mudrog, časne sestre ČSSV iz Zagreba, kao i sve druge nazočne.

U prostorijama društva postavljena je izložba o Holodomoru, a uz to su se prikazivale projekcije fotografija, dokumenata te inserti iz filma o provedenoj 75.obljet-

nici Holodomora u Londonu.

Sve uzvanike i sudionike komemoracije pozdravio je i predsjednik Društva za ukrajinsku kulturu, g. Aleksa Pavlešin.

Nakon toga svim nazočnima se s prigodnim govorom obratio veleposlanik Ukrajine u RH, gospodin Boris Zajčuk.

Tematska izlaganja imali su profesor Đuro Vidmarović i Slavko Burda.

Profesor Đuro Vidmarović imao je izlaganje na temu: „Da li je u Ukrajini izvršen genocid ili holokaust“, a Slavko Burda - „Holodomor 1932./33.“ - sustavno skrivan genocid

O Holodomoru 1932./33. govorio je i Aleksa Pavlešin.

Nakon pauze i prigodnog domjenka kulturno-umjetnički program izveli su Tajana Seder, Dragana Petravić i Jonathan Zalutski. U neslužbenom dijelu prije završetka koncerta o spomenu na žrtve Holodomora govorio je gost iz Ukrajine gospodin Andrija Limić.

Članovi gore spomenutih zagrebačkih društava su se s ovom prigodnom komemoracijom u povodu obilježavanja 76.obljetnice sjećanja na žrtve „Holodomora 1932/33.“, održanoj u Zagrebu, pridružili akciji u 2009.godini „Zapalimo svijeću“ s kojom ukrajinska dijaspora širom svijeta i Ukrajina odaju počast žrtvama „Holodomora 1932./33.“ osuđujući „Holodomor 1932./33.“ genocidom nad ukrajinskim narodom.

Slavko Burda

**ПОСОЛЬСТВО
УКРАЇНИ В
РЕСПУБЛІЦІ
ХОРВАТІЯ**

ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ ЗМІ

12 листопада ц.р. Відбулася зустріч Посла України в Республіці Хорватія Бориса Зайчука з Єпископом греко-католицької єпархії у Республіці Хорватія Владикою Ніколою Кекичем.

Глава греко-католицької церкви в РХ обговорив з Послом України стан розвитку греко-католицької общини в Хорватії та її зв'язки з Україною. Було зазначено, що більшість прихожан єпархії є представниками української діаспори в Хорватії, а також Боснії і Герцеговини та Словенії.

Посол України Б.Зайчук відзначив важливість ролі церкви як духовного лідера народу і, зокрема, української національної меншини в Республіці Хорватія та Боснії і Герцеговині.

Під час розмови сторони обговорили перспективи процесу об'єднання православної церкви в Україні, які тривають зараз, та висловили сподівання на позитивні зміни, що очікуються від об'єднання. В контексті церковної громади греко-католицької єпархії було висловлене спільне бачення сторонами необхідності єдності українсько-русинської меншини в Хорватії, потрібної для досягнення спільної мети поза межами своєї прабатьківщини.

Була обговорена можливість започаткування недільної церковної школи для українських дітей – членів сімей української діаспори в Хорватії.

Як важливий і доцільний шлях співпраці Хорватії з Україною в релігійному житті обговорилася доцільність організації паломницьких поїздок віруючих із Хорватії в Україну, метою яких є зближення двох країн та представлення закордонним українцям і всім прихожанам з Хорватії духовних скарбів України.

Посольство України в РХ

ЗОО РОБОТИ СОЮЗУ

Совит за национални меншини РГ принёс нові критеріуми за фінансування програм національних меншин

СПРАМ НОВИХ КРИТЕРІУМОХ ПОШЛИ МОЛБИ ЗА ФІНАНСИЙНУ ПОТРИМОВКУ СПРАМ СОВІТУ ЗА НАЦІОНАЛНІ МЕНШИНИ

На сходы Председательства Отриманей 5. новембра у проторийох Союзу Русинох и Украинцох у Вуковаре, члени Председательства детально упознати з новими критеріумами за фінансування по хторих молби за фінансову потримовку можу поднесці лем такі здруженя хтори найменей два роки уписани до реєстру здруженьох Републики Горватскей.

Фінансову потримовку достава ше по анализи потерашніх резултатох, а у предносці буду такі здруженя хтори облапяю векшину припаднікох национальней меншини и уж през длугоши час маю остварени замерковани резултати.

Критеріуми преписую точни стандарди спрам хторих члени Союзу Русинох и Украинцох РГ поднесли молби за фінансування нашого видавательства и информования, культурного аматеризму и наших культурних манифестацийох.

По нових критеріумах шцики культурно-уметніцки дружтва мушелі доставити и свой ОИБ.

Скорей конечного приношеня бюджету за наступаюци рок, чежо предвидици же яки буду средства цо достанеме за дальше пестоване нашей культури, языка и национального идентитету.

В. Павлович

Округли стол

“Виховане и образоване на языку и писму национальных меншинох у РГ”

Уорганізації Уряду за национални меншини, Уряду за людски права и Министерства науки, образования и спорта, 17. новембра 2009. року, отримани округли стол на тему: „Виховане и образоване на языку и писму национальных меншинох у РГ”

Округли стол отримани у Загребе, у Министерству науки, образования и спорта (МНОС). На самом початку, шциких присутних привитал Мирко Маркович, директор управи за национални меншини у МНОС, а потім Лука Мадеруч, предстоїнік Уряду за людски права отворел округли стол. Др сц. Радован Фукс, министр МНОС зократшу бешеду визначел же культурна розличносці оплеменює людзох и же наша держава може послужити як приклад у очуваню идентитету и образованю национальных меншинох. Потім проф. др сц. Слободан Узелац, подпредседатель Влади РГ визначел же нас чекаю даскельо уровні роботи у розвою образованя за национални меншини. Длугорочна пракса указала же ест успиху у образованю по одвитуемых моделях, а указує ше и можлівосці афирмативного способу ученя на далекосці. Образоване Ромох, хторе приоритет, муши маці виходзиско у вихованю за живот, а не лем за школу.

Кратке преподаванє о вихованю и образованю отримал Мирко Маркович, а предстоїніца Уряду за национални меншини мр.сц. Милена Клайнер винесла европски искуства у вихованю и образованю на языку национальных меншинох, окреме указуюци на приклад у Французкей.

Потім своєю викладаня винесли совитніки и учитеље у настави на языку и писму национальных меншинох. Совитніца за италянски язык, Патриция Питак, бешедовала о ученю мацеринского языка при национальных меншинох з длугошу традицію, як цо то италянска, мадярска и ческа, окреме визначаюци же ше италянски язык у Истри скорей учел як язык штредку у вельо вещей школах як нешка.

Ушлїдзели викладаня учительох

и совитнікох провадзени зок презентациями роботи школах у хторих ше пестую мадярски, чески, сербски и словацки язык, а зок хторих ше заклочує же ше у шциких школах намага цо вещей и цо лепше вихасноваці можлівосці образованя национальных меншинох по одвитуемых моделях.

Каждо национална меншина стрета ше з одредзенима почежкосцями у витвориваню своего образованя по єй одвитуемых моделях, велі почежкосці заєдніцки шциким, як цо то ускладзованє школскей документаций, зазберованє школярох (окреме у варошских штредках), та ище велі ствари хтори треба розришиці и положиці на своєю место же би ше конечно могло положиці точку и повесці же шцики национални меншини у РГ подполно вихасновали своего достати права хтори им держава понукла.

Як ше, з горе поведзеного, може заклочити, викладанє о пестованю руского языка и культури не було понукнуто, а причина можебуці у тим же ше руски язык виучує лем у двох школах. Медзитим, кед ше спатра шцики почежкосці зок хторима ше стретаю нашо учительки и школяре у настави (як цо то недостаток одвитуемых книжок, наставних средствох, фахового усовершовснє, як и недостаток совитніка за руски язык), пестованє руского языка и культури у цалосці ше одвива по Моделу Ц, без гоч яких препущеньох и винїмкох. Доказ тому успихни наступи наших школярох, як у школи та так и на рецитаторских и других наших культурних манифестацийох. Без помощи других з боку, сами будую своєю успихи, а то на моцних фундаментах национальней свідомосці хтору на годзинох пестованя руского языка и культури ткаю од перших школских крочайох.

Мария Хома, проф. руского языка и книжовносци

Вшанування вченого-металознавця і державотворця

Робота конференції

Старші покладають надії на молодих, віддають їм пошану і спадок.

Іван Феценко-Чопівський

учасників з 28 країн світу, але й виконали свій громадянський та моральний обов'язок, відкриваючи для

Відділення технічних наук Польської Академії Наук професора Владіслава Влосінського.

На пленарному засіданні виступили гості з Гірничо-металургійної Академії імені С. Сташиця у Кракові, де тривалий час працював Іван Феценко-Чопівський. Декан факультету Інженерної металургії та інформатики Мірослав Карбовнічек презентував учасникам конференції діяльність Академії та факультету, а керівник кафедри металознавства і порошкової металургії Анджей Цясь представив науковий доробок професора Чопівського за період його роботи в Гірничо-металургійної Академії. Голова громадського просвітницького фонду імені Івана Феценка-Чопівського "Джерело" Ярослав Гелетій виголосив доповідь про суспільно-політичну діяльність вченого. Завідувач кафедри інженерного матеріалознавства та прикладної фізики Григорій Понеділок зробив огляд монографічної спадщини Івана Феценка-Чопівського. Про Гулагівський період вченого надзвичайно зворушливо, з демонстрацією рідкісних світлин із місця загибелі вченого розповів голова ЛОО Всеукраїнського товариства "Пошук" Віктор Федущак, співавтор книги "Абезь і Адак – дорога у вічність".

Міжнародний інститут освіти культури та зв'язків з діаспорою Національного університету "Львівська політехніка" на виконання ухвали II Міжнародного конгресу "Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті 28-29 жовтня 2009 року" провів Другу Міжнародну наукову конференцію "Іван Феценко-Чопівський – вчений і патріот", спів організаторами якої були Інститут прикладної математики і фундаментальних наук Національного університету "Львівська політехніка" (кафедра інженерного матеріалознавства та прикладної фізики) та Громадський просвітницький фонд імені Івана Феценка-Чопівського "Джерело".

Адже цього року минає 125 років від дня народження Івана Феценка-Чопівського – вченого-металурга, автора фундаментальної монографії "Металознавство" (у трьох томах), члена-кореспондента Академії технічних наук у Польщі, дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка, міністра промисловості і торгівлі та міністра народного господарства в уряді УНР, голови Ради Республіки (тодішнього парламенту УНР), українського патріота і громадського діяча.

"Працівники Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою, проводячи конференцію, не лише виконали ухвалу Конгресу, за яку проголосувало понад 400

широкого загалу постать, великого державотворця. Ми намагались посприяти тому, аби повернути ім'я Івана Феценка Чопівського в суспільно-громадський та науково-освітній простір України" – зазначила у своєму виступі директор Інституту Ірина Ключковська.

Захід відбувся у рамках відзначення 165-річчя Львівської політехніки. У конференції взяли участь науковці і представники громадських організацій з України, Республіки Польща, Російської Федерації. Україна зокрема представляли спеціалісти з Києва, Дніпропетровська, Донецька, Маріуполя, Запоріжжя, Рівного, Львова.

Конференцію відкрив ректор Національного університету "Львівська політехніка" Юрій Бобало. На відкриття конференції прибув онук видатного вченого Юрій Чопівський. Він висловив глибоку вдячність оргкомітету за проведення конференції та вшанування пам'яті його діда на такому рівні. "Для мене і для нашої сім'ї це велика честь" – зазначив Юрій Чопівський.

Станіслава Вармбранд, журналістка із Катовіц, оприлюднила вітання для учасників конференції від Президента Катовіц. Саме у цьому польському місті зараз проживає донька вченого Ірина Феценко-Чопівська-Богун, яка через стан здоров'я не змогла прибути до Львова. Її лист-привітання зачитала науковий співробітник МІОК Наталія Гумницька.

Вітання надійшло також від голови

Секційна робота конференції провадилась у двох напрямках: "Іван Феценко-Чопівський – державний і громадський діяч" і "Наукова діяльність Івана Феценка-Чопівського та сучасні проблеми матеріалознавства". Виступи і доповіді учасників конференції опубліковані у двох окремих збірниках.

На заключному пленарному засіданні учасники конференції заслухали звіти керівників секцій (Наталію Гумницьку і Зою Дурягіну) і прийняли ухвалу.

ПРИЛАПЕНИ ПЛАН РОБОТИ ЗА 2010. РОК РАДИ РУСКЕЙ
НАЦІОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ ВСЖ

ПОСЦИГНУТИ ЗАМЕРКОВАНИ УСПИХИ

– **Приоритети: ришоване проблематики у школству, організація Спортских бавискох „Rutheniada” и сотрудицтво зоз Руснацами у иножемстве**

Концом новембра мешаца отримана порядна схадзка Ради рускей націоналней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї на хторей ше у першей часци бешедовало о посцигнутих результатах у прешлим периодзе дзе наглашене же план роботи не у целосци реалізовани, але то найвецей пре обективни причини. Ту насампредз треба спомнуц незредзени стан у настави пестованя руского языка и націоналней култури. Медзитим дзекуючи моралней и материялней потримовки успишно організовані Спортски бависка „Rutheniada”, нашо културно-уметніцки дружтва робя и посцигую значни результати, а окреме треба наглашиц же Рада ведно зоз Координацию Радох и офіційно достала свою заставу, герб и шветочну шпиванку.

На схадзки було досц бешеди о плану роботи за 2010. рок як и о материялних средствах хтори би були потребни за реализацию спомнутого. Председатель Яким Ерделі медзи иншим видвоел:

– Свидоми сом же зме ше у прешлим периодзе стретали зоз рижними почежкосцами, але дзекуючи всестраним намаганням думам же зме досц того зробели. Тото цо зме не ришели положили зме до плану за шлїдуюци рок. Од значнейших планованих активносцох видвоел бим найзначнейше: кед у питаню школство будземе попробовац установиц сотрудицтво на релации Комисии за школство при Союзу, нашей роботней групи и Актива руских учительох, лебо основац заєдніцку комисию хтора би водзела старосц о настави на руским языку взагалі. У плану роботи зме наглашели векше ангажоване коло верификації наставного плану, друкованю учебнікох за наших школярох, організоване Спортских

**Председатель Ради рускей
националней меншини Вуковарско-
сримскей жупаниї Яким Ерделі**

бавискох „Rutheniada”, участвоване на Спортских бавискох „Яша Баков”, потим розвиване сотрудицтва зоз Руснацами у иножемстве у цо вецей обласцох, організоване округлого стола лебо тематску схадзку на хторей би ше розпатрало о стану у информативней и видавательней діялносци при Руснацох у Републики Горватскей и инше – наглашел Яким Ерделі.

Источасно кед ше бешедовало о плану роботи розпатрани и план приходах и розходах. Председатель Яким Ерделі наглашел же ма информации од одвичательних у Жапаниї же, без огляду на почежкосци у финансованю, можеме обчековац же би дотации могли буц на уровню прешлорочних. На тот способ Рада би за вкупну свою активносц могла достац коло 140 тисячи куни, та так средства и розпоредзени по ставках у розходу за 2010. рок.

На концу, председатель Яким Ерделі упознал членох Ради о результатах першого стретнуца членох Координації радох Руснацох у Републики Горватскей и представителюх Руснацох з Войводини хторих представляли Славко Орос, председатель Национального совиту, Дюра Папуґа, председатель Шветовой ради РРЛ и други.

Дюра Лікар

Зоз Координації националних меншинох Вуковарско- сримскей жупаниї

На Координації националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї, отриманей 12. новембра 2009. року, жупан Божо Ґалич гварел же средства за роботу радох и представителюх националних меншинох у ВСЖ идуцого, 2010. року, буду як и того року, цо значи, не можеме обчековац звекшаня и плани роботи можеме прилагодзиц таким средством.

На схадзки ше бешедовало и о заувагах на чл. 22 Уставного закону о националних меншинох. Жупания Радом и представителюм националних меншинох у ВСЖ понукла помоц при гледаню податкох у хторим проценту национални меншини запошлени у локалней управи и самоуправи у ВСЖ. Тиж так було бешеди и о проблемах у општинох дзе, уж дзе пре яки причини, не розписани виберанки за национального заменіка началніка (06.12.2009.)

Члени Координації ше порадили же 16. новембра на 13.45 годзин, на теметове у Вуковаре положи венец спред Координації як здогадоване на спаднуце Вуковару хтори ше означує 18. новембра. На покладаню венца були шицки председателе и представителе националних меншинох ВСЖ, жупан Божо Ґалич, городоначалнік Желько Сабо и др.

Председатель Координації ВСЖ, пан. Йосип Кел ише дал и информацию же Влада Републики Горватскей, 22.07.2009. року принесла одлучене о финансованю програмах Радох и представителюх на подручїях од окремно-го державного стараня.

Марияна Джуджар

У ЗАГРЕБЕ ОТРИМАНЕ МЕДЗИДЕРЖАВНЕ СТРЕТНУЦЕ И РОЗГВАРКИ ПРЕДСТАВИТЕЛЬНОХ РУССКИХ ЗАЄДНІЦОХ З ВОЙВОДИНИ СЕРБІЇ И ГОРВАТСКЕЈ

ПРЕШИРИЦ СОТРУДНІЦТВО У ОБРАЗОВАНУ, ИНФОРМОВАНУ И КУЛТУРИ, НАСАМПРЕДЗ ПРЕ ЗОПЕРАНЕ АСИМИЛАЦІЇ

Всоботу пополадню, 7. новембра у Водоводней улїчки число 15 у Загребе отримане медзидержавне стретнуце и розгварки найвисших представителюх рускей заєднїци Войводини/Сербїї и рускей заєднїци у Горватскей. Домашнї того сходу бул мр Ириней Мудри, представитель рускей националней меншини городу Загребу и його секретар Йоаким Павлович, а у розгваркох участвовали и Славко Орос, председатель Национального совиту Руснацох; Дюра Папуґа, председатель Рускей матки Сербїї и Шветовой ради Руснацох, Русинох, Лемкох; Ярослав Сабол, подпредседатель Национального совиту и представитель Городского одбору Рускей матки Нового Саду; Йоаким Надь, секретар Месней заєднїци Руски Керестур (шицки з Войводини/Сербїї), Яким Ерделї, председатель Координації радох рускей националней меншини у Горватскей; Любица Морган, председателька Союзу Русинох и Українцох РГ; Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини РГ; Яким Вашаш и Таня Кренїцки зоз Петровцох, председатель и подпредседателька Ради рускей националней меншини у општини Богдановци; Владо Гаргаї, подпредседатель Ради рускей националней меншини у городу Вуковар; Мария Хома з Миклошевцох, председателька Ради рускей националней меншини у општини Томповци; Маріяна Джуджар, секретарка Координації руских радох у РГ, як и представителе наших медийох.

Остатнїх рокох интензоване сотрудицтво Руснацох з обидвох бокох Дуная на културним и спортским плане (госцование на културних манифестацийох и балох, односно участвоване на Спортских бавискох „Яша Баков“ и „Рутеняди“), але иснує потреба преширюваня сотрудицтва и на други обласци, шицко у намаганю же би ше зопарло асиміловане Руснацох, насампредз у Горватскей.

– Барз важне же би ше на идущим попису кильства у Горватскей цо векше число припаднїкох нашої заєднїци вияшнели як Руснаци, а не же би ше ганьбели свойого ества, насампредз пре затримоване здобутих правох котри нам ґарантую Устав РГ и други предписаня – гварел мр Ири-

Славко Орос, председатель Национального совиту Руснацох и мр Ириней Мудри, представитель рускей националней меншини городу Загребу

ней Мудри, председатель рускей националней меншини городу Загребу и подпредседатель Координації радох рускей националней меншини у РГ. Мудри вихасновал нагоду же би „на живо“ представел нову заставу и герб Руснацох у Горватскей, котри урядово одобрили одвитујуци институції РГ.

Славко Орос, председатель Национального совиту Руснацох Сербїї визначел же Руснаци з Войводини/Сербїї порихтани дац фахову помоц Руснацом у РГ у образованю (окреме при твореню учебнїкох за виучоване руского языка, а руски школяре з Горватскей могли би ше ознова школовац у керестурскей Гимназії и на Одсеку русинистики у Новим Садзе), култури (помогло би ше зоз кадрами у обласци музики, фолклору и театру) и информованю (дзе „Рутенпрес“ уж ма значну улогу).

Заклученя зоз того медзидержавного стретнуца одноша ше на можливост заєднїцких проектох Руснацох з Войводини/Сербїї и Горватскей, а зоз котрима би ше конкурвало и за пенєж з рижних фондох Европскей униї, як и на вирабяне окремого медзидержавного протокола одн. спорозумєня, котри би представителе Руснацох з обидвох державах познейше и подписали, найвироятнейше у 2010. року.

Яким Пушкаш

ОТРИМАНИ ДРУГИ ДЗЕНЬ ПРЕДСТАВИТЕЛЯ РУСКЕЈ НАЦИОНАЛНЕЈ МЕНШИНИ ГОРОДУ ЗАГРЕБУ

Упознатим ресторану „При пивоварнї“ у Илици, всоботу 21. новембра, отримани „Други дзень представителя рускей националней меншини городу Загребу“ або у народу познати „Руски бал“. Окрем Руснацох зоз Загребу програми присуствовали и шлїдуюци госци: Елизабета Кнор спред городоначалнїка городу Загребу; представителе мадыарскей, македонскей и италиянскей националней меншини городу Загребу; Мирко Федак, председатель украинскей националней меншини у Сисацко-мославацкей жупанії и Алекса Павлешин, председатель Дружтва за украинску културу.

На початку програми мр Ириней Мудри, представитель рускей националней меншини городу Загребу представел нову заставу и герб горватских Руснацох, як и шветочну шпиванку „Браца Русини“, а потим пригодну програму виведли члени КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох. Так танєчна ґрупа виведла штири руски танци у хореоґрафії Звонка Костелника, а шпиваче Михал Голик, Давид Морган, Анита и Иринка Надьово одшпивали вецей руски шпиванки. Танєчнїкох и шпивачох провадзел оркестер Звонка Еделинського.

После урядовой програми петровски гудаци грали и (шпивали) за танец. Атмосфера була барз добра так же ше домашнї и їх госци вешелели длуго споза пол ноци. На одходу до своїх домох були им понукнути аж три дарунки: кнїжка Дюри Лікара „Най ше не забудзе“ (Руснаци у Горватскей), ЦД зоз шветочну писню горватских Руснацох „Браца Русини“ и часопис „Нова думка“ число 153.

(Я. П.)

Нове президентство Дружтва Русинок и Українцок у Рієки

В неділю на 17.00 годзин 04.10.2009. року отримана у Філодраматики Вибранкова Скупштина КПД Русинок и Українцок у Рієки. Схадзку модеровав др. Звонко Чапко: по дньовим шоре пан Никола Чапко дав фінансийни звіт и звіт активносцок у прешлим року и було вибране роботне президентство Скупщини. Шлідзело розришоване старого и предложене нове президентство: др. Славица Дудаш, др. Петр Бутковский, проф. Борис Денисюк, Никола Чапко, дипл.инг. и пан Звонко Дудаш. Скупштина єдногласно прилапла нове президентство, хторе медзи собу вибрало пані Славицу Дудаш за нову президентську дружтву.

У своїм кратким обрацаню Скупщини и Президентству нова президентка подзекovala на додзеленим доверию и поволала членство на активнейшу учасц у потерашніх (шпиване и литературней) и новоснованих секцийох: фото и филм

секції, и секції грања на гітари, а источасно поволала членство на потримовку у витворйованю рочних и вецейрочних планох.

Спрам дньового шора шлідзели дискусия и предклади вименкох и дополненьох Стату-та Дружтва, хтори маю за цель поспишоване и унапредзоване функционованя Дружтва. У тим контексту, Дружтво пременело назву до звучнейшей и препознатлівейшей назви: Дружтво Русинок и Українцок „Каліна” Рієка, або краще „Дружтво Каліна”.

На Скупщини були додзелени два припознаня – подзекovanja: панови Чапкови, потерашньому президенту, на його активносцок и закладаню у організованю и очуваню Дружтва и панови Денисюкови, водителю ансамбля, на водзеню и унапредзованю, як и на подзвигуваню уровня у виводзеню руских и

др. Славица Дудаш (стої), нова президентка Дружтва Русинок и Українцок у Рієки

українських писньох.

По законченю Скупщини, „Каліна” виведла за тоту пригуду порихтану програму и указала свойо schopности ширшому членству Дружтва. Весело ше стало у малей сали, дзе зоз писнями членство и госци мали нагоди коштовац, як уж вельо раз з вредними руками наших членох пририхтани домашні ласкоти, як и познате домашнє червене вино фамилии Чапко.

Славица Дудаш

Петр Бутковский чита поезию

Ураних вечарших годзинох воботу, 21.11.2009. року у Рієки позбєрало ше шумне число людзох до малей сали у Філодраматики. Зоз цикавеньом обчековали у медийох наявене культурне збуванє.

Дружтво Русинок и Українцок „Каліна” порихтало вечар поезии Василя Семеновича Стуса и зоз тим вечаром отворело циклус литературней творчосци у явности меней познатих українських поетох. Організаторе и учашніки того вечара були члени литературно-новинарской секції. Лите-

ратурни вечар отворела и присутних привитала президентка дружтва. Биографию Василя Стуса представел пан Никола Чапко, стихи зоз його першей збирки „Круговерть” читали пан Борис Денисюк и пан Петр Бутковский. Члени шпивацкого ансамбля провадзели вечар зоз вибраними українськими и руськими писнями у дуєтох, акапела и у провадзеню гармоник.

Василь Стус народзени 6.01.1938. року у худобней парастексей фамилии. Вон припадав напередней української інтелигенції, студирал, писал, прекладав познатих авторох зоз цалого швета, у своей роботы хасновал ше з вецей странами языками: анґлийским, немецким, французким, шпанским, италянским и з вецей славянськими языками. Борел ше за права человека, протестовал у явности против владаючого режиму. Бул

Вечар поезии Василя Стуса

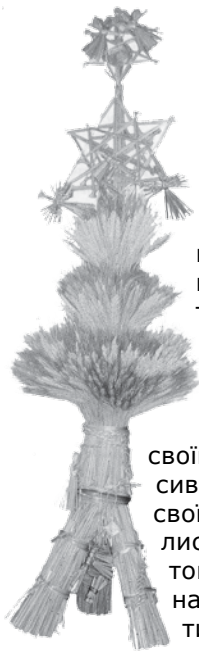
преганяни, провадзени, виручени зоз докторского студраня и осудзени на 12 роки.

Велька часц його поезии настала у гарешту. Його поезия и други діла були забраньовани за обявйоване и велька часц була знїчтожена. У тот час були му одняти коло 300 писні. Заш лєм, його творчосц вишла на шветлосц дня. Єдна од вецей його збиркох обявена 1970. року у Бриселу, Белґия. Року 1985. немецки писатель Гайнрих Боєл (Heinrich Böll) предклада творчосц Василя Стуса за Нобелову награду. Истого року 4. септембра видихнул у гарешту.

После шмерци його поезия нагадзена 1991. року зоз Державну награду Тараса Шевченка за збирку „Драга болю”, а 1993. року додзелена и друга награда Тараса Шевченка за його діло у 6 томах и 9 кнїжкох. Основана и награда за литературну творчосц хтора ноши його мєно. Його думки, стихи пошвєцєл українському народу и України.

Славица Дудаш

„дідух“

Український народ має винятково гарні й багаті традиції святкування Святого вечора та Різдва. Більшість із них сягають своїм корінням у сиву давнину і у своїй основі творилися ще задовго до того, як Русь-Україна прийняла християнство. У зимовий період, коли сонце переходило час зимового сонцестояння, день починав збільшуватися, і повертало на весну, наші предки святкували веселе свято „Корочуна“. Це свято було в ті часи проявом віри людини у щасливий майбутній рік, добрий врожай, приплід худоби, здоров'я, добробут.

Християнство наповнило давні традиції новим змістом, новими християнськими ідеалами. З плином століть ці звичаї зазнавали змін, але час не вплинув на їхню основу, в якій виразно виявляються характерні риси українця: працьовитість, гостинність, чесність, доброта, співчутість, єдність і святість родини, шанування пам'яті покійних родичів.

І ми, як і наші пращури багато віків тому, також з нетерпінням чекаємо того особливого дня, коли народжується найвищий небесний Дар для людей; трепетно готуємося до цього і радісно святомо народження

Традиції святкування Святого вечора та Різдва...

**Вітаємо вас нині, усі добрі люди,
Нехай Божя ласка з вами
завжди буде.
Кожної днини, кожної години.
Хай вам Бог благословить,
хай біда згине,
Хайі горя і лиха не буде між вами,
Щоби в згоді жили сестри між
братами.
До кращої долі хай вас Бог
благословляє,
веселих свят вам Різдвяних –
Христос ся раждає.**

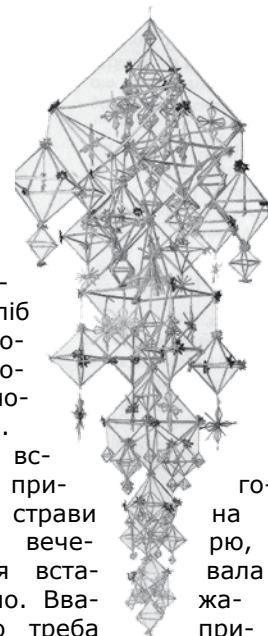
Христа, наповнюючи це святкування багатими споконвічними традиціями.

До Різдва в Україні готувалися ще з літа. Під час жнив перший, а в деяких місцевостях – останній сніп збіжжя залишали необмолоченим. Цей сніп вносили до хати в надвечір'я Різдва Христового. Називали його по-різному: „дідух“, „дід“, „коляда“, „кріль“, „зайин“ або й „баба“. На Лемківщині і в деяких районах Львівщини виготовляли так званих „павуків“ з соломи, яких підвішували в хаті до сволюку.

За кілька днів до Різдва господар з господинею, проказавши молитву, качали свічки з воску. І ця воскова свічка була одним з основних елементів свят-вечора. В передсвятковий час також належало навчитися колядувати, віншувати, підготувати „вертеп“ – різдвяну виставу, змайструвати „звізду“.

Для святкування Свят-вечора і Різдва випікали багато різновидів хліба. Різдвяний хліб мав різні назви та форми, залежно від місцевості, і випікався з різного борошна, міг бути прісним або скомромним. Скомромний хліб під час вечері не спо-

„павук“

живали, просто клали на стіл. Різдвяний хліб був символом новонародженого Христа.

Щоби встигнути приготувати страви на святкову вечегосподарину вставало дуже рано. Вважалося, що треба приготувати 12 пісних страв: кутю, узвар, голубці, вареники, борщ пісний, капусняк з пшоном і квасолею, смажену рибу, оселедець, варені страви з грибами, млинці з кислого тіста.

Кількість страв і складники дещо відрізняються залежно від місцевості та заможності родини.

Коли всі приготування до Свят-вечора були закінчені, тоді наставляв час внесення дідуха і сина, це робили чоловік із синами. Дідух символізував місце перебування душ померлих, а ще – новорічний врожай, добробут, багатство та долю людей. На святково застелений стіл клали хліб, і в ньому робили дірку, в яку вставляли воскову свічку. Після цього господар розстеляв сіно під столом і клав у це сіно сокиру, косу, серпа, частину рала, частину граблів – щоб добре оралося, жалосся і косилося. А тоді вся родина брала сіно чи солому і розтрушувала по всій хаті. В цей час діти бігали, качалися по підлозі, мукали, як корови, іржали, як коні, мекали, як вівці – на добрий урожай і приплід худібки.

Потім мати ставила страви на стіл, а діти виглядали через вікна, чи засвітиться перша зірка. Тоді вся родина клякала до молитви. Після молитви господар брав кілька ложок куті та по ложці інших страв, змішував це з борошном і йшов у хлів пригостити кожну тварину, щоб і вона могла святкувати. Але навіть після цього родина ще не могла сісти за стіл, адже треба було запросити гостей. Батько брав у руки макітру з кутею та свічкою, виходив у сніи і голосно запрошував сонце, місяць

і всі праведні та грішні душі на святу вечерю. Запрошення повторювали тричі, а не отримавши відповіді, голосно говорив: „Як не йдете, то щоб повіки не приходили“.

Після того, як усі гості запрошені, голова родини сідав за стіл, а за ним – всі решта по старшинству. Починали вечерю, як правило, з куті. Батько набирив ложку куті, пробував, а решту підкидав до стелі, щоб роїлися бджоли. Усі їли зі спільних мисок і пили з однієї чарки, бо вважалося, що допоки будуть так робити – буде любов і злагода в родині. Окремі тарілки і ложки ставили лише для покійних родичів.

Вечеряли довго. Під час вечері ніхто не вставав з-за столу, тільки господиня, яка підносила страви. Під час вечері починали вже колядувати. Ходити з колядою на Велію могли тільки діти. По закінченні Святої вечері господар підводився з-за столу, за ним – уся родина. Усі голосно хрестилися, а він дякував Господеві за прожитий рік і просив про щасливий та врожайний наступний рік.

Після вечері на столі залишали кутю, інші страви, ложки, а на вікно ставили горняк з водою, бо вірили, що вночі прийдуть праведні душі й ще раз сядуть за вечерю. Мати готувала вузлик з вечерю, і діти несли її старійшинам роду. „Нести вечерю“ – то значить шанувати старішину, ділити надію, долю, добро, багатство зі старшим в роду, згадувати померлих.

Варто зазначити, що різдвяні звичаї в усій Україні мають загалом однаковий характер, але південні області в дечому відрізняються від північних, зазнавши впливів інших культур. Не минуло безслідно для збереження звичаїв народу і панування атеїстичної радянської влади. Попри це, українці сьогодні по-новому відкривають для себе рідні традиції і обряди. Все голосніше дзвенить коляда, все частіше можна побачити вертепну звізду на вулицях наших міст і сіл. Все більше родин сідає за святковий стіл, щоби привітати народження Христа, щоб рід тримався разом, щоб український народ не проминув.

Підготували Сестри Василянки

ОРГАНІЗАЦІЙНИ ПРЕМЕНКИ У РАМИКОХ КРИЖЕВСЬКЕЇ ЕПАРХІЇ

ОСНОВАНІ НОВИ ВИКАРИЯТ

- За викара новооснованого Славонско-сримського викариату меновани о. Иван Барщевски зоз Славонського Броду

Присельоване наших предкох до Бачки почало 1746. року, а у тим чаше на Горніци исновала лем една Грекокатолицка епархия, Мукачевска. З оглядом же нашо предки зоз преселеньом до нових крайох були далеко поза граніци Мукачевської епархії и же над нїма грекокатолицки владики не могл мац власц подпадли под управяне Калочанского над-владики. През тот час у Горватской исновал грекокатолицки Апостолски викарият зоз шедзиском у Крижевцох. Священікох доставали з Горніци, з мукачевської епархії.

Дня 17. юния 1777. року папа Пий VI спомнути Апостолски викарият дзвигнул на ступень епархії, под меном Крижевської епархії. Граніци новей епархії преширени на цали Краљовства: Горватску и Славонию, и на Бачку жупанию. О пейц мешац познейше, дня 17. октобра 1777. року, у Бечу видани царски Фундаційни декрет у вязи зоз снованьом Крижевської епархії, а з нагоди генералней скупштини Сримской жупанії, дня 20. мая 1778. року спомнути декрет бул у Вуковаре явно пречитани и дани до явности. Пре удаленосц од Крижевцох основани окреми Владически викарият за Славонию, Срим и Бачку под меном Осецки викарият, хтори ше спомина у шицких старих шематизмох Крижевської епархії з прешлого стороча. Нови шематизми го не споми-

наю, медзитим, вон и нешка постої, бо нїгда не бул урядово утаргнути. Углавним, його исноване як видзимо по нешка було лем на паперу.

Того року на уровню Крижевської епархії окончени вецей кадровски пременки. Насампредз ту мушине спомнуц же до заслуженой пензії пошол монс. Кир Славомир Микловш, а на його место поставени монс. Никола Кекич. З його приходом на чоло значиме на самим початку и дзепоєднї организаційни пременки. Так нови владики монс. Никола Кекич попри того же потвердзел постояци Жумберачки викарият хтори основани 1987. року и у нїм викара о. Милана Вранешича, як и Босански викарият хтори основани тиж 1987. року и у нїм викара Михайла Стахника. З декретом 515/2009. року од 26. октобра того року основал и нови Викарият под назву Славонско-сримски викарият Крижевского владичества, а за викара меновал о. Ивана Карщевского, пароха зоз Славонского Броду и Сибиню.

Преглашене нового Викариату як и инсталация нового викара одбуло ше у парохиялней церкви Воздвижения Чесного Креста у Славонским Бродзе под час святочного Молебена на чедц Пресвятей Богородици, введзело 15. новембра 2009. року.

На шветочности попри владики кир Николи були присутни скоро шицки

паноцове нового Викариату як и паноцове зоз Босанского викариату, римокатолицки паноцове зоз Дякова и Славонского Броду. Шветочности присуствовало и велике число парохиянох. Новоосновани Викарият у своїм составе ма шлїдуюци нашо грекокатолицки парохії: Берак, Долні Андrevци, Миклошевци, Петровци, Пишкуревци, Райово Село, Винковци, Вуковар, Канїжа, Шумече, Славонски Брод, Липовляни, Сибинь, Горні Андrevци и Осек.

На шветочним Молебну у Славонским Бродзе медзи другима присуствовали и: о. Яким Симунович, декан Вуковарского деканату, владики кир Никола Кекич и викар о. Иван Барщевски

Дюра Лікар

М. Климчук з внучкою Валентиною.
Фото автора статті.

Пише: Павло Головчук

Понад шістдесят років Михайл, там записаний у книжці хресних, Михайло – у державних документах, Мишко, як усі його знають, Климчук з Липовлян –

відомий дзвонар при українській греко-католицькій церкві в цій місцевості. Все його життя тісно пов'язане з виконанням цього почесного звання. Мінялися священики, дяки, а дзвонар залишався той самий. А зараз йому найгірше те, що із-за важкої хвороби на нозі не може вийти вузькими сходами на церковні хори, щоб дзвонити його улюбленими дзвонами.

За віддану працю і любов до своєї церкви, М. Климчук дотепер одержав визнання – почесні грамоти – від владик Крижевецької Епархії – Преосв. Славомира Микловша та Преосв. Ніколи Кекича.

Чимало його односельчан зверталося до автора цієї статті з пропозицією написати дещо про їхнього популярного дзвонаря. Але він завжди знаходив різні причини, щоб це не робити, мовляв – не гідний такої поваги. Мені запам'ятався такий його дотеп

„Яке ж то мистецтво? Лівою і правою рукою тягнеш шнури, дзвони „слухають команду“, люди бажать довідатись з якої причини вони дзвонять...І то все!“

Сумлінний Дзвонар

Все ж таки, після довшого часу, мені вдалося намовити його на коротку розмову, під умовою, що буду якнайменш писати про нього, але більш про церковне життя у Липовлянах, посібно про часи, яких мало вже хто пам'ятає. Тому нехай ніхто не образиться, як не буде згаданий у цій довідці...

Дідо „Мишка“, Василь Климчук, його сестра Марія і бабця Палагія, дівоче прізвище Біґа, прибули до Липовлян з Галичини, (село Боратин, повіт Сокаль), 1909 року. Перед тим Василь приїхав до Липовлян переконатися чи дійсно в селі є наша церква. Був дяком та, не диво, що не міг задумати як можна жити без церкви. Тут купив землю для себе і Марії, яка згодом вийшла заміж за Івана Баса. У нього були два сини – Павло і Михайло. Останній виїхав до Уругваю і за ним нестало сліду. „Мишко“ – син Павла.

М. Климчук:

„Я народився 1933 р. в Липовлянах, де закінчив чотири класи початкової школи. У той час рідко хто з сільських дітей мав щастя продовжувати навчання у місті. А на мене чекала праця на господарстві...Найприємніші хвилини в дитинстві були роки, коли дідо Василь вів мене за руку до церкви, а я міг, стояти біля нього, коли він допомагав співати дякові Матвію Дубицькому, який пішки приходив до церкви з сусіднього села – Суботська. Він був старший за діда, часто не міг прийти на котресь Богослужіння та дідо його заступав. У той час наші люди тримались своєї церкви і сумлінно виконували всі обов'язки відносно отримання священика, символічної нагороди дяка, дзвонаря та інших служащих. Державний уряд доділював священикові потрібну кількість дров на паливо, а вірні мали обов'язок привезти їх з лісу. Був гарний церковний хор, яким довгі роки керувала паніматка о. Богдана Мизя, Марія. Пізніше цей обов'язок перевзяла Анна Овад. Були церков-

ні „братчики“, жіноче сестринство. Вони старалися про окрасу церкви і порядок. Довгі роки „головна“ пані, що прала і чистила церковні речі, була Марія Кравчук. Її наслідила пані Юліана Карпа...А є ще багато тях, яких вже не згадую...

Перед Другою світовою війною та ще довго після неї кожної неділі зранку, служилася Утреня, після якої Свята Літургія, а під вечір, залежить у яку пору року – вечірня, акафісти, молебні...Найпопулярнішим з них були Задушні Суботи в часі Великого Посту. Вірні до церкви приносили різні плоди для священника, дяка, дзвонаря...“

Війна причинилася до великих змін у селі. Мужчин силомиць брали до війська, інші попали в німецький полон, почали на протязі ночі зникати люди. Липовляни знаходяться на такому географічному місці, що сюди переходили різні військові формації. Про це маємо багату літературу та свідчення. Згадаємо тільки те, що сталося вночі з 19 на 20 вересня 1944 року, після того коли вже село не раз було „покарано“ винищенням багатьох безвинних людей. У пам'яті старших людей ще завжди перед очима шибениці серед села, на яких, крім інших, повісили й українки. Того ж дня хорватські фашисти – усташі, забрали до концтабору Ясеновац понад дві сотки мирних жителів села, без огляду на віру й національність. До них попали і більш сорока українських юнаків та дорослих мужчин, між якими був і батько Михайла – Павло. Можемо уявити яка це була трагедія для села! Були родини, в яких фашисти забрали всіх мужчин. Люди вірили, що через якийсь час ці нещасники повернуться, але їхня надія пропала в травні 1945 р. коли усташі перед тим, як партизани займуть табір, винищили всіх мешканців цієї фабрики смерті. Вернув лиш Франко Симчик, щоб розказати про всі знущання над безборонними людьми.

На наше запитання, чи родина Климчук дістала від держави якесь

відшкодування за загиблого чоловіка і батька Павла, наш співрозмовник тільки гірко усміхнувся...

М. Климчук:

„Коли усташі забрали до Ясеновця майже все здібніше до праці населення, ми залишилися мов сироти. Наша церква спорожніла. У селі запанувала тиша і тихе ридання. Залишилися діти і жінки. Не було кому в храмі допомагати священикові. Цей обов'язок перевзяли хлопчики: син нашого отця Богдана – Роман, Теодор Фрицький, Мирко Вихованець, Володимир Кравчук і я. Наш доволі молодий дзвонар Іван Штельма, захворів, а я зараз, як одинадцятилітній юнак, почав дзвонити та разом з товаришами допомагати священикові при служінні Богослужб. І Господь дав мені сили і можливість це завдання виконувати понад шістьдесят літ.“

1947 р. помер Василь Климчук. „Мишко“, якому сповнилось лише чотирнадцять років, залишився з матір'ю на господарстві. Було потрібно кінки орати поле, робити інші праці, допомагати мамі коло корів. Мимо того, що йому прийшлося працювати день і ніч, навіть у неділі і в свята необхідно було накормити худібку, він не залишив „свої“ дзвони...І дзвонив тоді, коли люди раділи Воскресінню Христовому, і тоді, коли хтось помер. Дзвони „відпочивали“ тільки від вечора у Страсний Четвер до Воскресної Утрени; але він і тоді не дармував: „бив“ у клепало-калатало...

М. Климчук:

„Травень 1945 року. Тітові партизани, без опору німців і усташів, непереможно йдуть на захід країни, яка була колись Королівство Югославія. Найбільше страждає невинне населення. У нас німці, втікаючи, забрали коні. А тоді вони, коні, були все – без них не було гідного життя! Вже не пригадую як сталося, що одного з них, слабшого, нам віддали назад...Комуністи змінюють усеї спосіб життя і столітні звичаї народу. На зразок своїх „учителів“ – Сталіна, Леніна...стараються забрати у чесного хлібороба зерно, худівку, навіть і землю. Були це страшні часи. Церква, яка майже дві тисячі років була тією, що берегла культуру і національні цінності народу (для нас наша посібно) знайшлася поза законом...Проходить немилосердна пропаганда проти священиків і тих, хто їх підтримує. Ніхто з вірних не сміє

давати їм матеріальну підтримку. Зараз звертає на себе увагу. Церкву відвідують тільки ті, які не залежать у ласці до уряду. До них належав і я. Часто мав погрози з боку уряду, навіть і від українця, що став стараним прислужником комуністів.

Я часто возив кінями до Новски на ярмарок людей з їхнім товаром. Вертаючись назад мене у Суботській затримували люди та тайкома передавали нащому священикові дещо з харчів. То було дуже небезпечно робити, але я, мимо погроз, це виконував старанно... „

Липовляни почали повертатися до нормального стану кілька років після війни. З Боснії прибула родина Йосипа Гнатюка, дяка, а за нею й інші.

М. Климчук, коли йому було двадцять років, захворів на тромбоз ноги і не був придатний до військового обов'язку. Таким чином міг отримувати матір, яка померла тридцять один рік після свого чоловіка, 1975 року. „Мишко1964 року“ одружився з Анною Смирич і має з нею три сини: Павла, Дарка і Златка. Одружений тільки останній.

Автор цієї замітки, який мав можливість відвідати чимало наших храмів та бачити гарно прикрашені Божі Гроби – Плащаниці, навіть і не звернувся до когось із запитанням, чому в нашій церкві в Липовлянах у Велику П'ятницю навколо Плащаниці кладуть вінок з самшиту („šimšir“, як тут по-місцевому називають цю вічнозелену кущ), якого скидають перед Пасхальною Утреною і обкладають ним Царські Ворота Іконостасу, а знімають його після празника Зіслання Святого Духа. Щойно нинішнього року довідався, що цей гарний звичай далекого 2009 року принесла з України мати Михайла Климчука – Палагія. Понад шістьдесят років вона своїми руками щороку плела такий вінок...А вже понад тридцять років здійснює це невістка, хорватка Анна.

Анна Климчук:

„ Я народилася досить далеко від Липовлян, коло п'ятдесят кілометрів на захід. „Мишко“ мене аж тут віднайшов...Про українців мало знала...Його мати мене, як невістку, прийняла від щирого серця. Насамперед я допомагала їй плести вже згаданий вінок, а опісля зрозуміла, що маю продовжити цю справу... Бачите скільки в нас „шимширу“, він – на наступні вінки. Вони, вінки, не малі: шість-сім метрів завдовжки. Мій чоловік і тутешні українці підтримували мене продовжити цю традицію, хоч вже було дійшло до того, чи буду це я робити, чи куплять (а де?) готовий вінок. Вийшло – забули, що, мабуть, моя теща була тією, від якої це почалось...А хто після мене продовжить цю родинну традицію – не знаю! Може – внучка Валентина.“

І про різні непорозуміння, що мали місце в парафії, наш співрозмовник докладно згадав...А про це, покищо, не будемо писати. Турбує його, на жаль не всіх у Липовлянах, те, щоб наша церковна громада якнайдовше проіснувала...

Українська греко-католицька церква Непорочного Зачаття св. Анни в Липовлянах.
Фото автора статті.

Святочни бал Руснацох и Українцох Приморско Горанскей Жупанії

Зденко Лазор, Таня Провчи и Владимир Провчи

Културне дружтво Руснацох и Українцох “Рушняк” у Приморско-горанскей Жупанії 14. новембра 2009. року у обетку „Турист” у Матульох при Опатії отримало седми бал.

У обекту доминови руски ручніки, застави и малюнки членох подобовой секції Дружтва, Митри Блажовичовой, Владимира Провчийового и гостца Василя Когна, подобового уметніка зоз України.

Госцюючи ансамбли на балу були члени КПД Русинох и Українцох зоз Осєку и КУД „Дюра Киш” зоз Шиду хтори мал и наступ у риецкей Филодраматики.

Бал нашивели пейцчленова делегация Велепосланства України зоз Загребу, на чолє зоз атешеом култури пані Олгу Рус, як и представнік Дружтва за українску културу, пан Алекса Павлешин зоз Загребу.

Гудаци хтори до штирох рано вешелели нашивительох пришли зоз Руского Керестура, ширшей явносци познати под меном „Микс бенд” на чийм чолє Юлиан Рамач Чамо.

Побидніки у танцу шерца

кажде число доства награду, а медзи наградами були и малюнки председаля Дружтва, Владимира Провчия. Танец шерца тиж так традиційна часц таких вечарох, а победнічки пар однесол

Конферанса водзена троязично, нагорватским, руским и українским языку. Шидяне наступели зоз добрим вибором руских и українских танцох, як и зоз єдним динамичним, атрактивним циганским танцом. Члени КПД Русинох и Українцох зоз Осєку по перши раз ше зявели як госци опатийского балу и свою роботу презентовали зоз успішним наступом тамбурового оркестру.

У концепції вечара організована и томбола чийо основне гесло же

шмапанаяц и тарту, а були то Шидянка, панічка Папданкова и Риечан, пан Антонио Гржинич.

Танцовало ше и вешелело до ранших годзинох цо указує на сцелосц нашого членства хторе єдине медзи 23 национални меншини у Риеки

Оркестра КПД Русинох и Українцох Осєк зоз хлопску шпивацку ґрупу

спрам своєї традиції огнизує бали зоз чим ше окреме пишіме.

Чекаме вас и нарок!

Владимир Провчи

Зоз концерту КУД - а „Дюра Киш” зоз Шиду

KUD Andrij Pelih iz Šumeća

Od Rijeke do Osijeka

Nakon vrlo uspješnog nastupa na međunarodnoj smotri folkora nacionalnih manjina u Vodnjanu, na poziv Zajednice Italijana iz Vodnjana, KUD Andrij Pelih nastavio je i u drugoj polovici godine s brojnim aktivnostima. S obzirom na izrazitu specifičnost "šumečkih" Ukrajinaca (kako to Šumećani kažu po domaći) - odličnu suradnju s KUD-ovima koji njeguju autohtonu hrvatsku baštinu, i to iz cijele Hrvatske, KUD je već u rujnu putovao u Rijeku; mjesec dana kasnije bio je domaćin i organizator humanitarne akcije a pred kraj godine pjevao u Osijeku te konačno u Šumeću, kod "kuće", organizirao i 7. susrete Ukrajinaca Hrvatske.

Pod vodstvom predsjednika KUD-a, **Darka Karamazana**, također i potpredsjednika Saveza Rusina i Ukrajinaca RH, KUD okuplja više od **100** aktivnih članova u svim sekcijama. Nakon nekoliko godina pauze, KUD u prvoj polovici iduće godine planira obnoviti i sviračku sekciju, ali sa tradicionalnim slavonskim glazbalima - tamburama - na kojima žele svirati ukrajinske melodije.

Iz aktivnosti KUD-a izvajamo:

RUJAN

Gosti u Viškovu (Rijeka)

Na poziv Viškovljanskog KUD-a Izvor, sastavljenom od doseljenika iz BiH tijekom ratnih i poratnih godina, KUD Andrij Pelih te UKPD Taras Ševčenko iz Kaniže, sudjelovali su na završnoj večeri *Matejne*, četverodnevne manifestacije obilježavanja dana zaštitnika Općine Viškovo - svetog Mateja. U velikom festivalskom šatoru, postavljenom u samom središtu Općine,

nastupilo je ukupno 11 KUD-ova, od Slovenije do BiH, od Istre do Šumeća i Kaniže. Kao i obično, atraktivni nastup Ukrajinaca, pod budnim okom koreografa **Zvonka Kostelnika** - prepun ritma i zahtjevnih plesnih figura, u ukrajinskim narodnim nošnjama potpuno drugačijima od svega do tada viđenog - publika je pratila te na kraju i nagradila dugim pljeskom. Uoči nastupa, sve KUD-ove je pozdravio te prigodnim poklonima na posebnom prijemnom darivao Općinski načelnik prof. **Goran Petrc** sa suradnicima.

STUDENI

Humanitarne akcije

Na humanitarnoj kulturnoj večeri, održanoj u prosincu, KUD Andrij Pelih bio je organizator i domaćin akcije za nabavu samopokretnih invalidskih kolica za teško oboljelu i nepokretnu 13-godišnju djevojčicu s područja općine. Zahvaljujući mještanima cijele općine te pojedinačnim donatorima prikupljeno je 9 tisuća kuna.

Uz KUD Andrij Pelih, na humanitarnoj večeri u mjesnom domu u Šumeću nastupili su i Ukrajinci Kaniže, UKPD Taras Ševčenko, te domaćina kulturna društva KUD Šokadija iz Šumeća, KUD Posavac iz Kaniže te KUD Graničar iz Stupničkih Kuta. Do ukupno potrebnog iznosa za nabavku kolica, vrijednih 14 tisuća kuna - akcija se i dalje nastavlja.

PROSINAC

Na "Dravskim valovima"

U povodu Dana grada Osijeka Ukrajinci Šumeća su nastupili na 5.

susretima pjevačkih grupa Rusina i Ukrajinaca RH pod nazivom "Dravski valovi" u Šećeranskom domu. Na nastup je putovala odrasla pjevačka skupina koja je na sceni izvela nekoliko tradicionalnih ukrajinskih napjeva.

Darovi za sv. Nikolu

Kao i svake godine, u suradnji s Mjesnim odborom Šumeća te Osnovnom školom Bebrina i mjesnom župom, KUD Andrij Pelih darivao je na prigodnom koncertu najmlađe članove KUD-a - 27 djece iz mlađe skupine te još 18 djece srednje skupine. Ovu tradiciju koju KUD ne zaboravlja od svog osnutka pomogla je donacijom Općina Bebrina.

Sedmi susreti Ukrajinaca

U nedjelju, 20. prosinca u mjesnom domu u Šumeću, KUD Andrij Pelih ponovno je domaćin već 7. susreta Ukrajinaca na kojem se očekuje sudjelovanje velikog broja izvođača, kao ukrajinskih tako i hrvatskih KUD-ova. U vrijeme zaključenja ovog broja Dumeke, pripreme za 7. susret bile su u punom jeku.

U prvoj polovici iduće godine KUD namjerava realizirati odgođenu posjetu matičnoj domovini Ukrajini (čim prestane pandemija gripe), i to Ternopilskoj oblasti, od kuda potječe većina "šumečkih" i kaniških Ukrajinaca te Lvivu.

Aleksandar Radivojević,

tajnik KUD-a Andrij Pelih

Мини юбилей КПД Русиных и Украинцев Осек

КПД Русиных и Украинцев Осек

КУД „Яким Говля” зоз Миклошевцох

Традиция Дружтво

КПД „Андрій Пелих” зоз Шумеча

З нагоди преслави Дня городу Осеку, 06. децембра 2009. року, КПД Русиных и Украинцев Осек, по пияти раз організовало манифестацию „Дравски габи”.

На початку, председателька Дружтва, Дубравка Рашлянин поздравила шикких присутних а окреме високих госцох медзи котрима були соборски заступник наших националних меншиных Назиф Меме-

ди и городоначалник Осеку Крешимир Бубало котри и отворел манифестацию.

Зоз писню „Мой Осек”, котру КПД Русиных и Украинцев Осек шпива як дарунок своєму мултиетнічному городу за його дзень, започали 5. „Дравски габи” – смотря хорох и шпивацких ґрупах Руснацох и Украинцев Горватскей. Предлужели, уж традиційно зоз єдну українську и єдну руску писню, а з тей наго-

ди то були „Калина” и „Вежні зайду и я зайду”. Провадзел их оркестер Дружтва под руководзеньом Романа Матуса.

Потим ше далей шоровали хори и шпивацки ґрупи. Уж традиційно, КПД Русиных и Украинцев Осек поволує єдно дружтво другой националносци зоз Осецко-бараньскей жупанії, а того року то було здружене мадарске културне дружтво зоз Лугу и Копачева. Тиж звичайно госцує и єдно дружтво зоз Войводини, але того року, пре невідгодни здравствени обставини, дружтво зоз Кули у остатней хвильки одказало свой наступ, та зме були ускрачени за тоту часц програми.

Учасніки и патраче

Председателька КПД Русиных и Украинцев Осек и соборски заступник наших националних меншиных

КД Руснацох и Українцох
зоз Винковцох

КУД „Осиф Костелник”
Вуковар

Гва – дарунок городу

мили госци, дочекани з
моцним кляпканьом, а ви-
вели три писні и то „Ой
ріда райда”, „Ой вишеньки,
черешеньки” и „Гай зеле-
ненийкий”

КУД „Осиф Костелник”
Вуковар тиж одшпивало
три писні медзи корима
були „Ой, чорна я си чор-
на, „Зохабям свой валал” и
„Ишло дзивче по воду”.

Перши раз зме мали
нагоду послухац и млади
шпивацки таланти котри,
правда, дзечнейше танцюю
як шпиваю, але ані писня
им не страна. То були чле-
ни КПД „Андрий Пелих” зоз
Шумеча а одшпивали пис-
ні котри того року научели
на Летней школи – „ Ой на
горі два дубки” и „Ой, на
горі, цигани стояли”.

Як цукер за конац на-
ступело КУД „Яким Говля”
зоз Миклошевцох, єдно од
наших найактивнейших и
найнаградованих друж-
твох, а одшивали „Не пий
коню воду”, „Ей, желе-
не, желе” и „По цалим шве-
це”. По законченей першей
часци програми, друга часц
меней службова а состої

Уважени госци у дружтве зоз председательку КПД
Русинох и Українцох Осек

ше од друженя шицких
дружтвох, вименьованя
искуствох и шпиванкох,
як и шпиваня шицких
ведно же би ше и на тот
способ затримал кон-
тинуйтет у пестованю
красного шпиваня на ма-
церинским язичу.

Най ище надпомнеме
же конференсу водзела
Лела Дітко, а манифес-
тация ше отримала зоз
финансийну потримов-
ку Совиту за націонал-
ни меншини РГ и городу
Осеку.

А. Балатинац

После домашніх патрачом
ше представело КД Руснацох
и Українцох зоз Винковцох
котре под диригентску палічку
Зорана Циковца виведло два
шпиванки: „За нашим селом”
и „Шпиваночки мойо”. Най
надпомнеме же недавно
знова видали ДВД та
мож заключиц же
квалитет котри
указую на на-
ступох, вираз
континуйте-
ту у роботы
и фахового
руководзенья
зоз ентузи-
ястами котри
витирвали
у очуваню
свойого кул-
турного скарбу.
КПД „Карпати”
зоз Липовлянох, як

нцох Осек , Дубравка Рашлянин и
лних меншинох Назиф Мемеди

Здружене мадярске
културне дружтво зоз
Лугу и Копачева.

КПД
„Карпати” зоз
Липовлянох

Вечір української культури

Зліва – Дю. Відмарович, П. Головчук, М. Федак, А. Павлишин.

Старанням представника української нацменшини Сисачко-мославської жупанії (області) Мірка Федика та при допомозі Культурно-мистецького товариства українців „Карпати“, 21 жовтня 2009 р. у Липовлянах в приміщенні місцевого уряду відбувся – „Вечір української культури“.

Відкриваючи вечір М. Федак, після вступного слова, привітав поважних гостей – Маріо Рібара (голову місцевої адміністрації), Теодора Фрицького (заслуженого громадянина, який народився в Липовлянах), о. Василя Креня, Івана Семенюка (голову Української громади в Хорватії), Алойзія Буяна (Матиця Хорватська) та представників італійської, чеської і словацької нацменшин.

Вечір української культури складався з кількох частин. Насамперед Т. Фрицький виголосив коротку доповідь на тему „Акція Вісла“, маючи на увазі факт, що на території округу Липовлян проживають нащадки лемків, які прибули сюди понад сто років тому.

Далі було представлено книги Павла Головчука, Джури Відмаровича та Алекси Павлишина (голови Товариства української культури в Загребі). Зі своїх книжок (видав їх чотири за власні кошти), Головчук представив останню – „Стіжки“ та коротко розповів про себе і свою літературну діяльність.

Відомого хорватського поета й першого посла Хорватії в Україні, Джури Відмаровича, автора збірки „Горус в клітці“ (хорватською мовою), представив А. Павлишин. Його вірші, написані під час перебування в Україні, сповненні любов'ю і пошаною до нашого народу та його культури. Автор розказав про їх зміст, а деякі із них продекламував.

А. Павлишин і Д. Відмарович презентували книжку Сергія Грабара, „Від першої особи“ та двомовне видання А. Павлишина „Оповідання баби Зосі“.

В холі залу, де відбувався згаданий вечір, старанням А. Павлишина експоновано картини українських

дерев'яних церков українського художника Зиновія Соколовського, про життя і творчість якого розповіла С. Павлишин.

Під кінець Вечора А. Павлишин представив свою книжку „Липовлянські писанки“. У ній, крім довідки про писанки і способи їх розпису, містяться розповіді про місцевих жінок, які займаються цим мистецтвом.

Хороший настрій допрмогли створити ансамбль „Карпати“, під керівництвом Марії Поляк та дівочий дует Міхаєли Гошко і Тихани Поляк, які в коротких перервах розважали гостей.

П. Головчук

3. Соколовський: церква Святого Духа, з 1598 року, м. Рогатин.

Концерт у Забоку

Задоволений ансамбль „Калина”

День видався дуже гарним. Здавалося що всі Боги зацікавлені в тому, щоб здійснилося наше бажання дати концерт в невідомому, поки що для нас, місті Забок.

Ще зранку грайливо світило сонечко зігріваючи землю своїми ніжними промінцями, а ми збиралися

до купи в призначений час як і домовились. Автобус трохи спізнювався, але на це ніхто не звертав уваги. Настрій був хороший і кожному із нас хотілося ще трохи порозмовляти і поділитись чимось своїм у такій дружній і позитивній атмосфері.

Дівчата про щось щебетали одна одній, а ми, чоловіки, також хотіли вставити своїх „п”ять копійок” в їхні розмови, що виглядало дуже смішно і весело. Прохожі з цікавістю поглядали на веселий гурт який розмістився посеред широкого тротуару обкладений сумками, торбинами і вишиванками, а ми непомічаючи цього весело гомоніли аж поки не приїхав автобус...

Забок нас зустрів привітно. Листя, яке вже почало жовтіти, обпадало на перекопані огороди і вулиці, прикрашаючи і так прекрасні загорські краєвиди. Люди неспішаючи проходили вулицями, що додавало спокою і приземленості, а на деревах ще було багато яблук з почервонілими на сонці боками. Ми дивлячись на оцю красу почували себе неначе у байці. Радісно билось серце, а в голові крутилися веселі мелодії.

Александар Шандор Павішіч – диригент хору «Gjalski» - нас чекав на станції з групою своїх приятелів, спі-

**Ой дороги, дороженьки
Приведіть ви нас хутенько
Через поле, ліс і яроч
В невідоме місто Забок.**

ваків хору і ми всі разом рушили на обід до ресторану «Роді» в Горньой Стубіці з тераси якого відкривалися чудові красоти загорських міст.

Концерт розпочався з виступу хора «Gjalski» який чудово виконав свої домолубні пісні, а також пісні іноземних авторів. Після цього Александар Шандор Павішіч представив глядачам гостей, тобто нас, ансамбль „Калину” з Ріски.

Розкішний голос Габрієли Ткалец відкрив концерт піснею „А кед пані млода” яка гармонійно звучала в доброму акустичному залі школи Забока. Публіка була чудова. Слухачі нагороджували бурхливими аплодисментами кожну пісню і в такий спосіб понукали нас до ще кращого і натхненного виконання. Так нечуїно промайнули 60 хвилин нашого наступу в доброзичливій і домашній атмосфері, в бурхливих оплесках і веселому сміху. Ніхто не хотів залишати концертний зал і ще довго стоячи на ногах слухачі вигукували hvala, hvala!!!

На краю програми голова товариства „Калина” Славіца Дудаш подякувала організаторам концерту за чудовий і гостинний прийом і вручила голові хору «Gjalski» Штефіці Полановіч, наші скромні подарунки. Звичайно і товариство „Калина” отримало успомену про наш спільний концерт.

Пізно ввечері у ресторані „Полановіч” ще довго звучали хорватські, русинські, українські пісні і кружляла позитивна енергія.

Борис Денисюк

У мрійливому романсі

РАЙОВО СЕЛО – ВАЛАЛ СЛАВОНСКИ, ГРАНІЧАРСКИ...

Пише: Дюра Лікар

– Валал змесцени на лівим побережю рици Сави, 12 километри од општинского шедзиска Дреновци и забера поверхнось од 25,83 км². У валалє 2001. року жило 1407 жительство, то мултиетніцки штредок у хторим жию Горвати (75%), Серби Руснаци, Немци и Мадяре.

– Руснаци ше на тоті подруча почали присельовац, найвещей зоз Руского Керестура, концом 19. сторочя

Райово Село валал славонски, гранічарски, хтори ше досц розликує од валалох по Бачкей и Сриму. Уліци широки, полни желенідла, на перши попатрунок – варошик. Ту ше перши 1889. року зоз Руского Керестура приселели Михайло Кашовски и його син Дюра, а неолдуга и тоті: Янко Салонски, Янко Грубеня, Дюра Хованец, Янко Маньош, Дюра Орос, Михайло Гайдук, Митро Тиркайла, Габор Колбас, Михал Канюх, Михайло Надь, Штефан Кашовски, Йосип Дудаш, Дионизіє Джуња, Дюра Колбас и Микола Сивч.

Седмого априла 1911. року основана грекокатоліцка церковна општина. Гу тей општини припадали и 17 филияли дзе жило менше лебо векше число Руснацох:

Церква пошвечена на чесц св. Йосафата. За управителя општини (парохії) меновани Михайло Гирйовати (1911. року) родом зоз Миклошевцох.

У терашнім чаше парохию обслуґує о. Владимир Маґоч.

Демографска слика Руснацох грекокатолікох у парохії Райово Село спрам штирох презентованих пописох жительство випатрала так: ***опатриц таблічку**

Вредни руки парастово

У архивних документох находзи-ме же скоро шицки Руснаци хтори ше приселели до тих крайох були

парасты. Накупели жеми, ґаздова-ли и зґаздовали. На своїх поверхносьох роками посциговали високи урожаї, аж и рекордни, а и статок им добре напредовал. Зоз сушеда-ми жили у злагоди, почитовали єдни других, а як резултат таких одноше-ньох видземе по випатрунку валала. Прейґ месних самодоприносох и зоз здружованьом средствох заєдніци вибудовали шицку инфраструктуру потребну за високи и сучасни спо-соб живота на валалє.

Економски наймоцнейше нашо Руснаци стали пред Другу шветову войну. Од

3000 катастарских гольтох обра-бляцей жеми, кельо прибіжно бул вельки хотар, Руснаци тримали коло 600.

Число Руснацох нешка ше у тим валалє досц зменшало (єст их 68 особи), а медзи парастами, хтори обрабляю векши поверхносьци жеми лебо ше опредзелели на хованє статку и продукцию млека спомне-ме: Звонка и Славка Грубеньових и Леона Джуњового. Дзепоедни мла-ди не сцели остац робиц на жеми, пошли до швета...Спрам нешкайшей евиденції у валалє ше стретаме зоз тима рускими презвисками: Джуња, Емеди, Еслар, Гаргай, Хованец, Гру-беня, Гудак, Канюх, Надь, Кашовс-ки, Пучек, Сабадош и Тиркайло.

Число	1	2
	Райово Село – шедзиско парохії	Цала па-рохия зоз фи-лиялами
1911. рок число вирних	73	443
1929. рок число вирних	129	700
1936. рок число вирних	153	731
2001. рок число вирних	68	203

Дзивчата зоз учительку Цецилию Гаргай на свадзби у Райовим Селу у другой половки прешлого сторочя

Традиційну культуру ше вше пестовало

У селідби до Райового Села Руснаци баржей насельовали околїско того валала.

През рок ше робело вельо, шиц-ки, але було и шлєбодного часу, окреме за сходзєнє на салашох. Не було то у даякей ґаздинї, але раз до єдного, други раз до другого суше-да. Там ше робели звичайни женски и дзивоцки роботи. Вшелїяк же було и дні и вечари кед ше зашпивало лебо затанцовало нашо руски шпи-ванки и танци. Културно-уметніцки живот у Райовим Селу скорей Дру-гей шветовой войны не бул розвити, пре рижни причини, але зме ище вше шведковє же малочислени рус-ки род у тим валалє донедавна так крашне чувал свой обличиво, оби-чаї, виру, свой язык...

Школярох єст вше меней

Року 1958. у Подручней школи „Антун и Степан Радич“ у Райовим Селу почала робиц як учителька и Цецилия Гаргай. Вона була перша учителька, Рускиня. Окрем у школи робела и на културним полю у ва-лалє. Осемдзешатих рокох прешлого сторочя було уведзєне факултатив-не виучованє мацеринского языка дзе ше учело читац и писац, шпивац, рецитовац и танцовац. Учителка попри урядовой настави, хтора ше вше одвивала на горватским языку,

Грекокатоліцка церква у Райовим Селу бивудована 1912. року

водзела барз успишно и тоту наставу, та вещей раз зоз своїма секциями наступала у Петровцох, Миклошевцох и индзей. Пестоване мацеринского языка у рамикох порядней настави тирвало по конец школского 1990/91. року. После войны тот форма образования руских школярох

ней школи у Гуні.

Почало ше з роботу

Состав другого мандату Ради рускей национальной меншини ВСЖ уж на самом старту почувствовавал потребу преширйованя сотрудничества з

вещей не обновена.

Нешка у Подручней школи у Райовим Селу, у перших штирох класох ест шицкого 24 школярох (6, 4, 6 и 8), хтори наставу нащивую у двох комбинованих оддзельных. Школяре висших класох наставу нащивую у матич-

Райовим Селом и з людзми з околїска. Замерковане же тим нашим Руснацом насампредз потребна фахова помоц коло організованя и зазберованя. Як резултат тих намаганьох то сновательна схадка хтора отримана на яр 2008. року кед вибране руководство Дружтва Руснацох „Цвелферия“, а воно облапя Райово Село, Гуню, Падез и Дюричи. За першого председателя Дружтва избрани Звонко Грубеня. До конца прешлого року організовани даскельо стретнуца з дзепоедними секциями наших дружтвох, а можеме ше наздавац же шлїдуюци рок будзе успишнейши без огляду на релативно мале число Руснацох на тих просторах.

Кед зме ше розиходзели у очох наших собешеднікох зме замерковали цошка необичне. Не були то слизи, але видзи нам ше же то були невиведзени жаданя. Лем цо не прегварели: **„Частейше нас обиходзце! Не забувайце на нас!“**

ВЕЛЬКА ШВЕТОЧНОСЦ У РАЙОВИМ СЕЛУ

Од снованя грекокатоліцкей парохії у Райовим Селу (1911. року) по 1965. рок вирни у тим валалє вше мали свойого пароху и Служби Божо отримовали ше як и по других парохийох дзе жили нашо людзе. Медзитим, зоз одходом о. Владимира Гаргая 1965. року, вирни свойого пароху у тим месце по

нешка не мали. Обслужовали их парохове зоз других парохийох, а найчастейше з Вуковару. Бешедуяци зоз дзепоедними вирнима дознали зме же не паметаю кеди у їх штредку бул даєден од службующих владикох Крижевскей епархії.

Медзитим, тото цо ше не случело велі роки случело ше 15. новембра

того року. Того дня у Райовим Селу було наисце шветочно, а було и причини, бо их нащивел новоменовани владика Крижевскей епархії монс. кир Никола Кекич хтори, як познате, нашлїдзел потешашнього владика кир Славомира Микловша.

У парохияльной церкви пошвещеней св. Йозафатови Службу Божу водзел кир Никола, а помагали му о. Владимир Маґоч, парох Вуковарски и два часни шестри зоз Вуковару. На Служби Божей було вельке число вирних.

Домашні Руснаци владикови виражели вельку потребу доставаня стаємного пароху, односно же би мали свойого власного, хтори би бивал у валалє и ведно з нїма каждодньово ришовал гевто зоз чим ше стретаю окреме на духовним полю. Вони жадаю же би Служба Божа була отримована каждой недзелі и на каждой швето. Владика кир Никола Кекич им одвитовал же тото погледоване реалне, же будзе розпатране у наступаюцим периодзе и же ше мож наздавац же їх погледованя буду позитивно ришени.

Дюра Лікар

ВИЧНА ТРАПЕЗА ПАРАСТОВА

СУЧАСНА ПРОДУКЦИЯ ЗОЗ УТРАТАМИ

— Наш собешеднік Звонко Грубеня зоз Райового Села од идущей яри на поверхносци од коло 15 гольти будзе ховац ЕКО продукти

Ешень уж одавна сцигла до наших крайох, обвила поля, леси, валали, але як зме ше приблїжовали Жупанї, та и далей, молга була вше густейша. Права ешень. Кеди некеди цихосц претаргню трактори зоз прикочами напелнєтима зоз кукурицу, лебо цвickлу. Приблїжуєме ше г'у валалу, хтори од руских штредкох, Миклошевцох и Петровцох, оддалени вецей як 100 километри, валалу хтори полни желенїдла, але, праве пре хвилю, не мали зме нагоду уживац у прекрасним ешенским пейзажу того краю. То Райово Село, хторе у тим чаше жиє як и шицки други валали у хторих жителє переважно параста. Жителє понагляю позберац ешенски плоди, бо днї вше кратши, жимнейши, дижджи падаю, а неодлуга и жима задурка...

Стретли зме ше зоз младим польопривредним продукувательом Звонком Грубенєм у дакус чистейших шматох та зме ше и зачудовали. Як же то, други робя, звозую зоз поля, полня чардаки а ти?

— Я бул дакус вреднейши — шалї ше наш собешеднік, та предлужує — Дакус сом понаглял, бо вельо легчейше робиц по красней хвилї, по сухим як по блаце. Такой менши видатки, а най будзем шири, нешка мушиме патриц на шицко. Окреме того року кед суша зменшала урожаї скоро шицких културох хтори пестуєме на наших польох.

— Кельо же робиш жеми и хтори ши култури пестовал того року, яки урожаї?

— Своєй жеми мам 40 гольти и тельо ище робим под аренду. Мам шицку потребну механизацию, три трактори од 40-100 КС и приключни машини, окрем комбайни за жито. На поверхносцох хтори обраям — продукуєм скоро шицко, а по гольту ми так плацело: жито 37 метери, олейо-

ва цвickлочка 23, соя 16 и слунечнік 18 метери. Урожай кукурици преполовени. Не можем то виражиц у метерох, але видзим же у чардакох єст вельо меней як потерашніх рокох. Медзитим, шицко би то було добре кед би одкупни цени одвитовали економским рахунком. Вони зменшани за 70-100%, док шицок репроматериял остал на истим уровню лебо дакус подрагшел.

— Попри жеми видзиме же маш и статку. Цо ховаш?

— Точно, але мушим наглашиц ище єдно. Од идущей яри на поверхносци од коло 15 гольти будзем ховац ЕКО-продукти. Хтори то буду култури ище не знам. Буду нам понукнути вецей култури та увидзиме. Озда у тей продукції будзе дакус лепше. А кед слово о статку можем повесц же ховам лєм швинї и през рок 30-40 предавам виключно накупцом. И ту цени нереални, бо их не диктираме ми але вони. Видза же зме примушені предавац та уценю. Коло того тримаю ище три пращари, та подросток викармим. Кед не мам досц — дацо докупим. Други статок не ховам, але кед би пришли лепши часи сигурно же бим роздумал.

— З винешеного мож заключиц же нешка парастови барз чежко. Поведло би ше, без огляду же ше обрабя таки вельки поверхносци параст ледво виходзи з края на край. Цо би по твоїм думаню требало зробиц

Звонко Грубеня зоз дзеци

же би ше стан у польопривредней и статкарской продукції злепшало?

— У першим шоре би требало окончиц аграрну реформу и пошориц тарговище продукції и погледованя, а док ше паритети ценох не звезду на реалносц, на економску оправданосц дотля нам будзе барз чежко. Повем лєм єден приклад. Накупец за купену швиню достане скоро вецей як продукуватель. Чи то ище дагдзе єст?

Од нашого собешедніка зме дознали же у Райовим Селу медзи Руснацами єст ище г'аздовства хтори ше виключно бавя лєм зоз польопривредну и статкарску продукцию. Ту насампредз треба спомнуц Славка Грубеню и Леона Джуню хтори попри роботох на полю дома тримаю и крави дойки. Но з нїма будземе бешедовац з даєдней другей нагоди.

И так од слова до слова пришол конец нашей розгварки зоз госцолубивим Звонком. Видзели зме му у очох же бул щєслїви же зме го нащивели, бо подобни нащиви нашим людзом у Райовим Селу барз ридки.

Дюра Лікар

КРАЧУНСКИ КОНЦЕРТ У ОСЕКУ

У Осеку 12. децембра на 11-им по шоре Крачунским концерту Словацкох, хтори отримани у будинку КПД Мадярох, наступели 8 словацки дружтва, а як госци єдну часц програми виведли члени ГКД „Подґорачани“ зоз Подґорачу и Женска жридлива шпивацка група зоз Миклошевцох. Організатор була Матица словацка зоз Осеку. У першей часци програми наступели словацки дружтва, а потім госци. Шицки учашніки шпивали крачунски шпіванки и указали обичаї вязани за тото швето. Миклошевчанки одшпивали три шпіванки „Спи Исусе, спи“, „Пречистая Діва“ и „По цалим швеце“, а

на гармоніки их провадзел Юлин Бучко. Патраче були приємно несподзивани зоз наступом наших шпівачкох цо и доказали зоз щирим кляпаньом. Тиж так Миклошевчанки прицаговали увагу и зоз красним народним обличивом.

На концу програми шицки виводзаче ведно зоз патрачачми одшпивали два крачунски шпіванки „Narodil sa Kristus Pan“ i „Narodi nam se Kralj Nebeski“ и док учашніки зиходзели зоз сцени вельочислени патраче их випровадзели зоз моцним и длугоким аплаузом.

Ксения Лікар

СВЯТИ МИКОЛАЙ И У МИКЛОШЕВЦОХ

Учашніки програми зоз о. Якимом Симуновичом

В суботу, 5. децембра храм Пресвятей Діви Марії у Миклошевцох виполнели намладши Миклошевчане хтори зоз радосцу и з несцерпньом обчєковали свойого св. Миколая. По його приходу школяре нїзших класох Подручней школи у Миклошевцох виведли кратку пригодну програму виполнету зоз рецитаціями и крачунским шпіванками хтору пририхтал о. Яким Симу-

нович, парох миклошевски.

Же би ше тото шицко закончело на ище векшу радосц нашим дзецех Церковни одбор обезпечел 70 пакецики за шицки дзеци по 14 роки. Тиж так Општина Томповци видвоєла коло 13 тисячи куни за 190 пакецики хтори св. Миколай подзелел шицким дзєцом з того подруча.

Ксения Лікар

Нащива хорого

Петровчанє нащивели свойого паноца

Тримаючи Христово слова на розуме „Бул сом хори и пришли сце ме опатриц,“ и Христовей поради же би ше тото добре діло робело. На Митра, 26. октобра, точно 88. дзєнь як вон пошол зоз Петровцох, пошли 9 найактивнейши члени петровскей парохії до Осеку опатриц свойого хорого пароха о. Йоакима Дудаша. Пре хороту и инвалидносц потерашні петровски парох о. Йоаким мушел 30-ого юлия зохабиц свою парохию и придац ше шєстром Василянком у Осеку на дотримованє.

Хвильково, Петровци не маю свойого пароха але до Петровцох по потреби приходзи паноец В. Маґоч.

Владика за тераз не ма паноца котри би сцел и моґол прилапиц та превжац петровску парохию на себе.

З тей нагоди, тей нащиви, радовали ше и хори парох и його вирни, и зложели ше же би було найлєпше кед би ше стари парох врацел назад до Петровцох, медзитим тото пре слабе здравє о.

Йоакима вєцєй не можлїве. Треба ше лєм наздавац же тот проблем з Петровцями владика монс. Кекич годзен неодлуга, на хасен Петровчаньох, ришиц.

Пише: **Мирон ЖИРОШ**

„ЛЕМКИВСКА ВАТРА” У ЖДИНІ – ЛЕМКОВСКЕ НАЦІОНАЛНЕ СВЯТИЛІЩЕ

“Ватри, що горять повсюди, нагадують про покинуті села і містечка, спалені хати – “хижі”, поруйновані церкви, порослі кущами і деревами цвинтарі, рідні гори і грайливі потічки, зелені ліси і розлогі поля. Ватри, як символ незгасної людської пам’яті збирають тисячі лемків і переселенців на фестивалі і кермеші на американському континенті, на рідних теренах і в Україні, де можна зі солодкою тугою в серці послухати рідну говірку, та згадати про той жорстокий час, що перекреслив не одну долю, понівечив не одне життя”,* слова Мирона Теплого, члена організаційного комітету Фестивалу лемковської культури у валалє Нагірне, недалеко од Самбора у заходней Україні

Краї Польскей Лемковини коло Ждині и Зиндранова – необрушени брильянт Нїзких Бескидох. Фалаточки карпатского раю, благих горох, желених лесох, високих соснох и желених букох... Але и високоровнінох, малких орачих поверхноццох, пасовискох, лукох, гайох и бистрих потокох... И малочислених Лемкох-повратнікох, залюбених до родимого краю, бешедлівих о своєй прешлосци, запатрених до неба з питаннями на устох: Прецо?, Прецо?, Прецо?

Тот країчок велькей Польскей, та и Лемковини власни лемковски культурни памятник, шветларнік (маяк) и паломніцтво! Вон овиковичує споконвичне руске єство, але и шведок є руского страданя, моци живота и велїчезней людскей витирвалосци и виталносци, давен-давней рускей радосци, трапези, вешельох...

Тот фалаточок рускей жеми, нешка гранічне пасмо Словацкей и Польскей, од Ждині до Зиндранова, без вигодних простих драгох, пре бреги и гори, реки и потоки, понука наци-

Часц Лемковини котра по Першей шветовой войны остала у составе Польскей. Круг на меншей мапи указує место и велькоsc Лемковини справ Польскей

вительови два можлівосци. Рушиц ше висше на сивер аж по Кринїцу и прейг Дуклі спуциц ше до Зиндранова, лебо такой зоз Ждині пойсц на юг до Словацкей и уж през познати валали и места нешкайшей сиверней Словацкей, прейг Бехерова и Зборо-

ва сцигнуц до Свидніку, велїчезного руского (українского) національного культурного святилища. И вец, знова, прейсц “гранїцу” до Польскей и найсц ше у Зиндранове и спознац непобидивосц лемковского роду, ослухнуц “завити” и розкази предкох, по-

Часц зоз авто карти з означенима местами котри зме наживели у Польскей августу мешаца 2009. року

чувствовац духовне дозріванє и моц доброжичлівого чловека, гнобєнє и знічтожованє Лемкох "цудзинцох на своєй жеми", застановиц ше у Федоровим музею, виплакац ше и помодліц при "Лемковским муре плачу", окрипиц душу и з новима спознаннями и векшу храбросцу ступиц до охрани руского (лемківського/українського) національного єства.

Лемківски Карпати були и остали стрибєрно-златни майдан руского єства, концом XIX и початком XX стороча були плодотворни и дарєжліви з людзми и своєю чада розпосилали до швета "на заробки" же би у тим своїм жємовим раю после врацання место "деревяних хатох прикритих з кичками" – створели камени палати!

Одходзели "на заробки" до сушедних жємох, а сцекали и до швета...

Одходзели Лемки змогнуц ше до Америки, Бразилу, Канади, Аргєнтини, Сєрбиї, Горватскєй, Босней...

Дома оставали мацєри з дзєцми.

Одходзели, врацали ше, алє велї оставали и у цудзини...

Камени палати спочивали у мрийох!

Дзєшєцрочами було так, алє потим нє було так!

*

Було иншак...

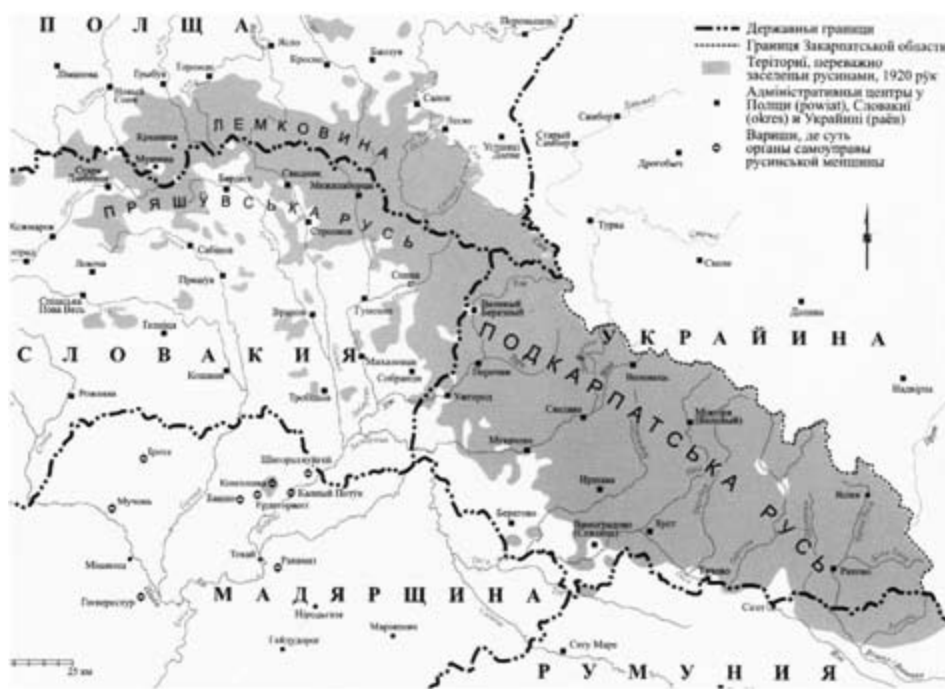
Було горше! Вельо, вельо горше, трагічнєйше!

Катастрофалнєйше! Окончовани духовни гєноцид!!!

СПОКОНВИЧНА РУСКА КАРПАТСКА ЖЕМ

Лємковска жем була Лємковска од споконвику по 1340. рок, по препасц Галицко-Волинського князовства. Завжали ю Поляки и коло 400 роки пановали – латинизовали и полячели руски народ. Робели то нємилосєрдно и вельо зробели на свою дзєку. У пєстованю своєй рускей вири и своєго єства найвитирвалши були праве Лемки у Карпатох. Вони остали вельки церєнь у польским оку! Оставали своєю руски – оставали вирни своїм традицией, остали вирни своєй православнєй и грекокатолицкєй церкєви.

У чашє кєд пановали Австриянци, кєд Лємковина вєдно з Галичину и Буковину була у составе Габзбуржскєй Монархії нє исновала гранїца

Державни граніци на етнічній мапі зоз 1920. року указую на розфаластованє Лемковини – рускей карпатскєй жеми

мєдзи Лемками. Нєшкайша польска и словацка Лємковина представляли єдноєц жеми и народу, бо так було од кєди ше памєта. А вєц, по Першєй шветовєй войни, кєд Австро-Угорска Монархия страцєла войну и кєд ше "скравали" нови європски дєржави и фаластовала австроугорска царовина, Т. Масарик и його истодумніки, надсампредз, "прєрубали" Лємковину на сивєрну и южну, гоч як ше Лемки и їх Прєшовска Рада намагали остац у истєй рускей громади вєдно зоз своїма славянским православним и грекокатолицким братами, а вєц "розрубали" споконвичну руску жєм од Спишу по Мараморш, (цо остала на тим боку Карпатох) при Ужгородзє од сивєра по юг, и ствоєрна "Подкарпатска Рус" обєцуюци єй автономию, котра нїгда у подполносци нє витворєна.

Зоз „стваряньом“ новєй Чєхословачкєй дєржави розбита єдноєц руского карпатского єства. Єдну часц Лємкох охабєна на милосц бєзмилоєсних Полякох, друга, стваряючи „Виходнє Словєнско“ з одвоєваньом рускей Прєшовщини од „Подкарпатскєй Руси“ поєпишовало ше насєльованє и прєвласц Словакох над Русинами биватєлями Спишу, Шаришу. Земплину, Абаю, а у трєцєй часци, у „Подкарпатскєй Руси“, зоз стваряньом окрємнєй тєриторії, одорвани Русини од власних братох и на вик-викох розбита руска кар-

патска вєлькосц и єдноєц. На тот способ оможлївєнє и подпомогнутє асимілованє руских громадкох у Польскєй, Чєхословачкєй, Мадярскєй и других сушедних жємох.

На спомнути способ знічтожєна руска лємковска надїя! Место дєржавного руского обєдіньованя и воскреснуца, зоз стваряньом трєцєй рускей славянскєй дєржави, обєдінєнєй до єднєй як цо було на Балканє (Дєржава Сєрбох, Горватох и Словєнцох), бо вєримє жє могла иєновац и дєржава Чєхох, Словакох и Русинох (Лємкох, Бойкох и Гуцулох...).

Нє було так.

Прєцо нє було так, нашє руски (українски) истєричарє иєщє цихо. Гвари ше жє при "Лємкох-Русинох" иєщє нє иєновала націонална дєржавна свідомосц"... Мнє ше видзи жє Т. Масарик як будучи прєсидатєль новєй європскєй дєржави бул свідоми прєцє шикко так рєби. Бул лукавши, вєкши дипломата од будучого гувєрнєра "Подкарпатскєй Руси" америкєского адвоката Григория Жатковича, бул дома и знал цо ма зробиц жє би звєкшал свою словацку націоналну тєриторию... Вон то и зробєл и тоти рубаня рускей жеми остали иєщє и нєшка нєзароснути рани, котри иєщє вшє кирвавєя...

Прєдлужує шє...

Катерина Здеп. Сучасне фото.

Пише: Павло Головчук

Короткий погляд на життя Катерини Здеп подібний на ті самі поневіряння, яких зазнали сотки українських жінок у Боснії, які пустилися в пошуках кращої долі в інші краї колишньої Югославії. Але і там на них чекала нелегка доля. І мало пройти чимало літ, якщо вони перед не пішли з цього світу, щоб в спокою дожити останні хвилини життя.

К. Здеп народилася 1924 року в с. Ілова, що недалеко міста Прнявор. Її батьки Іван Герич і мати Марія прибули до Боснії на початку 20 століття з Галичини. Батько пригадував, що десь недалеко Коломиї.

К. Здеп:

"Наше дитинство проходило як усіх тоді дітей. Ми не знали за жодні, найдрібніші розкоші. Тільки як котре з нас підросте, зараз батьки знаходили для нього працю в полі, коло худібки, в саду та в городі. Ми мали взірцеве виховання, що ґрунтувалось на християнському світогляді та на національній свідомості. З сусідськими дітьми розмовляли місцевою мовою, а вдома тільки материнською. До школи не ходила, а все, що було потрібне знати в житті, навчала мати, старші в родині та священник у нашій церкві в Прняворі. Наука о. Григорія Біляка глибоко вкорінилась у моє нутро... Крім мене в нас було ще п'ятеро дітей."

Катерина Здеп

Катерина пригадує, що в Прняворі відбувалися різні культурно-мистецькі маніфестації, найчастіше взимку та люди в церкві чудово співали. Часто

батько і мати вели на національні імпрези своїх дітей...Влітку приїжджали українські студенти зі Загреба. Вони часто відвідували українські родини, а для тих, хто був грамотний, приносили українські книжки і газети. Батько мів читати. Діти любувались казками та гарними віршиками.

К. Здеп:

"Друга світова війна застала мене 17-річною дівчиною. Настали важкі часи. Українців хорватська "влада" забиравала на війну, вони не бажали йти туди, бо сербів до домобранів хорвати не брали, тому наші хлопці боялися їхньої помсти. Сербі вступали до четників, а найчастіше діяли як ватажки, що тільки грабували населення. З українців дехто вступив до Українського легіону, про долю якого всі знаємо. Були випадки вбивств українців, але, слава Богу, в нашій ближчій родині ніхто не постраждав."

1945 р. К. Здеп вийшла заміж за Григорія Здепа, який також жив недалеко Прнявора, в місцевості Околиця. Післявоєнні роки були дуже важкі для населення. Ніякої роботи, неурожай, податки, натуральні контингенти худоби і зерна державі, "добровільна" праця, арештування за будь-який "гріх", причинилися до того, що українці не тільки околиці Прнявора, але і всієї Боснії, почали масово залишати свої "господарки" та їхати за ріки Саву й Дунай, бо не було й мови виїхати їм на Захід. Катерина і Григорій Здеп, з донечками Ганею і Стефкою, в пошуках щастя долі 1950 р. пускаються до Хорватії, де були кращі умови праці і життя.

Відомо, що наші люди виїжджали з Боснії, в першій мірі до Бачки і Сре-

му, Вуковару та Липовлян. Поселялися недалеко промислових центрів, в яких легко знаходили працю та дороблялися в короткім проміжку часу. Родини Здеп, Герич, Псальмістер, Сікорський, перейшли тільки Саву...

К. Здеп:

"Ми опинилися в місцевост Орїовац, двадцять кілометрів на захід від Славонського Броду. Тому, що чоловіки тут отримали працю на цегельні та тимчасове помешкання.

Тут з одого боку було трохи краще ніж у Боснії, бо чоловік приносив до хати якісь гроші. З другого боку було потрібно будувати хату та інші будинки. Землі в нас не було. Місцеве населення, правда не все, нас привітало непривітно. По-перше, ми розмовляли "циганською" мовою; по-друге, наші звичаї були цілком інші від їхніх. До того, хоч ходили до хорватської католицької церкви, бо нашої не було, казали, що і ми католики, нічого не допомагало, бо святкували "православні" свята. Наша родина трималася вкупці; ми були солідарні між собою; часто сходилися та з будь-якої нагоди робили "забави". Між нами були здібні музиканти, зйдемося та зачнемо грати, співати наших пісень, а то й потанцюємо. Сусіди не розуміли які то люди, що за різницю від них, не замикаються ввечері по своїх домах...

Коли діти підрости моя братова Марія Герич навчила їх різних різдвяних "преставлінь": вони ходили з вертепом, були тут Жид, Ірод, Чорт, Коза...Місцеве населення такого не бачило.

Найближчий український священник і церква були у с. Сибінь, 15 кілометрів у напрямі м. Славонський Брод, що в той час була досить велика віддаль. Їхати поїздом до церкви вимагало багато часу, до того і грошей, яких завжди бракувало. А хто з нас мав ровера – був "паном". Поміщав на нього жінку, або кілька дітей та брав до церкви. Одиною для них потіхою були відвідини о. Йосифа Меленюка з Сибіню, який

не забував своїми візитами кріпити нас у своїй батьківській вірі. Він де-коли служив для нас Службу Божу в місцевій церкві та благословив наші хати.

Згодом ми звикли до нових людей, а вони до нас. Ми потребували одні одних. Тут люди мали більші земельні посілості та відчували нестачу робочої сили. Були жнива, і було потрібно зібрати урожай. Ми всі в родині, від дитини, що може підняти снопа, до старших, ішли в поле. Наші чоловіки до сходу сонця, перед тим як піти на важку працю, накошували кількість пшениці, а жінки і діти, за п'ятий сніп в'язали снопи і складали їх у копиці. Після праці на цегельні чоловіки знову спільно з нами йшли на "панщину" і працювали до пізнього вечора. Також ми сапали кукурудзу за грошеву нагороду, або обробляли земельну ділянку на половину.

У Боснії працювати в полі вигідніше. Наші нивки були малі за розміром, всюди росте якась деревина, в часі спеки повіває лагідний вітерець. У новім краю все навпаки: рівнина, жодної деревини, щоб відпочити в холодку, ніде джерельця з свіжою водою. Були щасливі працювати на горбках. А ми працюємо без відпочинку, бо хочеться заробити якийсь сніп зерна. Всі в "українській колонії" маємо корови, без яких життя було б неможливим. Землі не маємо, щоб на ній вирощувати сіно. Влітку напасемо їх попри дороги, а на зиму стараємось його знайти. І тут повторюється те саме: чоловіки зранку, перед працею накошують кількість сіна, а потім вся родина збирає його та складає в стіжки, з яких десятий буде наш. У той час робітники працювали і в суботу та наші "хлопи" не мали можливості, щоб бодай того дня більше працювати для родини.

Для відпочинку залишалася тільки неділя, день коли ми не працювали."

Пані Катерина каже, що все ж таки їй родині краще велося, бо в родині було тільки двоє дітей, за різницю від інших...Моглобся і краще жити, якби чоловік, "...нехай йому Бог судить!" часто не "заглядав" до чарки...Згодом, коли донечки підросли, їй було легше за різницю тих у родині, що мали більше число дітей, вона знайшла працю в рибному ресторані на магістралі Загреб - Білгород. На праці було потрібно

На фото з 1950 року: Зліва на право: Володимир і Ганя Мазур, Никола і Магдаліна Сікорський, Дмитро і Катерина Здеп; внизу деякі їхні діти.

бути о п'ятій годині ранку. Піднімається - перед четвертою, сідати на ровера, подолати п'ять кілометрів польової дороги, влітку і взимку, а тоді вісім годин талапатись з рибою в холодній воді.

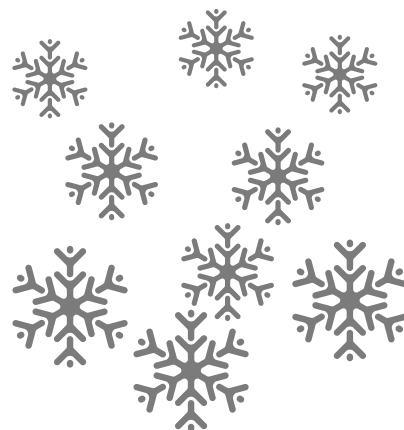
К. Здеп:

"Робота була нелегкою, але я до неї серйозно взялася. Згодом від простої робітниці я оволоділа куховарством та багато гурманів приходили в гості до ресторану на "фіш-паприкаш" до тети Каї (так хорвати називають пестливо Катерину). Було дуже приємно діставати гроші за свою важку працю. Дочки закінчили навчання, я пішла на пенсію, чоловік помер. Живу сама у нашій старій хатині, а щодня мене відвідує дочка Стефка, що таке мешкає в Оріовці. Часто приходять і старша, Ганя, яка євє в Славонським Броді.

Наприкінці 50-их та на початку 60-их років минулого століття до нас

дійшла вістка, що в с. Липовляни, до якого під кінець 19-го та на початку 20-го століть прибуло з Лемківщини і Галичини чимало українців, до того й з Боснії, є наша власна церква і священник. Тому туди виїхали три наші родини, а моя родина залишилася тут."

Так було в Боснії в родині Здеп: кожної неділі в післяобідню пору родина й сусіди заграли, заспівали рідних пісень.

Княгиня Ольга—свята, рівноапостольна, велика княгиня київська

Княгиня Ольга (у хрещенні Єлена) була однією з семи найвідоміших жінок свого часу, слава про її вроду та розум простягалася далеко за межі Київської Русі. У "Повісті минулих літ" згадується: "У рік 955. Вирушила Ольга в Греки і прибула до Цесарограда. І побачивши її, гарну з лиця і вельми тямущу, здивувався цесар розумові її і розмовляв з нею, сказавши їй: "Достойна ти еси цесарствувати в городі сьому з нами" Про життя княгині довідемося з багатьох творів давніх літописців та згадок іноземних гостей.

Блаженна княгиня Ольга походила зі знаменитого роду, народилася поблизу нинішнього міста Псков. Батьки ще змалечку прищепили їй правила порядного і виваженого життя, формували у дівчинки серйозне і відповідальне ставлення до всього. Прадід майбутньої княгині, Гостомисл, владарював у Великому Новгороді до того часу, аж поки, за його ж порадою, не було закликано сюди на князівство від варягів Рюрика з братами. Варяги незабаром завойовують величезні території руських володінь, а наслідником київського престолу стає син Рюрика—князь Ігор, дружиною якого пізніше стає Ольга. Вперше престолонаслідник зустрів Ольгу під час полювання неподалік Пскова. Вона враила його своєю вродою, цнотливістю та розумом. І коли прийшов час молодому князю одружуватися, він посилав гінців розшукати на далекій Псковщині дівчину. Ольга прибула до Києва і стала князевою дружиною.

Роки правління Ігоря на великокнязівському престолі були насичені важливими подіями. Він вів запеклі війни із сусідніми державами, захищаючи свої землі та завойовуючи нові. Невдовзі в Ігоря та Ольги народжується син Святослав, у майбутньому батько святого і рівноапостольного князя Володимира. Це були роки благополуччя, багатство стікалося до Київської держави з усіх усюд—і як подарунки, і як данина. Та все ж таки смерть підстерігала київського князя. Під час збору данини Ігор був підступно вбитий древлянами, які довго не визнавали його правління. Древляни мали й інший зухвалий за-

дум—взяти княгиню Ольгу за дружину своєму князю Малу. Вони спорядили дванадцять найдостойніших мужів, щоб ті умовили княгиню пристати на їх пропозицію.

Княгиня Ольга страшно помстилася древлянам за смерть свого чоловіка. Вона наказала поскидати послів до глибокої ями і закопати живцем. Зробивши це, Ольга послала свого гінця з умовою: вона згодна прийняти пропозицію Мала, якщо делегація буде ще численнішою. Коли прибуло п'ятдесят знатних древлян до княгині, вона запропонувала їм помитися з дороги у лазні. Там їх було замкнено і спалено. Але на цьому не зупиняється помста жінки. Ольга повідомляє древлянам, які не підозрюють про долю своїх послів, що хоче, прибувши до них, спочатку відбутися тризну за своїм чоловіком, а вже потім прийняти шлюб. Так і було зроблено: відбувши поминальний обряд за Ігоря, княгиня звеліла на його могилі насипати величезний курган, а потім розпочати бенкет. Коли древляни перепилися, вона наказала своїм воїнам розправитися з ворогами.

Наступного року княгиня Ольга вирушила в похід на древлян уже зі своїм сином Святославом. У жорсткій січі перемогла київська дружина, відтиснувши противника до столяного града Коростеня. Облога міста тривала близько року, щоб заволодіти містом, Ольга знову вдалася до хитрості, для того щоб зупинити безглуздий спротив, княгиня пропонує древлянам сплатити мізерну подать: з кожного двору по три голуби і по три горобці. Коли ж незвичайну данину було сплачено, Ольга наказала воїнам пізно ввечері до кожної пташки прив'язати ганчірку, насичену сіркою, і, підпаливши, випустити у повітря. Коли ж птахи полетіли на ночівлю до своїх гнізд, Коростень запалав. За лічені години місто перестало існувати, а мешканців майже всіх було знищено. Такою була помста княгині Ольги за свого чоловіка Ігоря.

Відтоді почала Ольга князувати на своїй землі уже не як жінка, а як сильний, розумний і вольовий муж. Через кілька років потому вона вирушає до Константинополя, де приймає святе хрещення. Ось як розповідає про

мудрість княгині український поет 15 ст. Іван Домбровський:

Згодом до арголідського цесаря рушила Ольга

Гостю на кораблях і в священній ріці охрестилась.

Та небуденний свій розум і там проявила,

Бо, коли цар захотів одружитися з нею негайно,

Спершу просила її охрестити, а потім сказала:

"Хресниця батьку хрещеному жінкою бути не може".

Грекам страшна була Ольжина мудрість, і світ це

Згодом пізнав. Христа ж шанувала княгиня до кону.

Стать слабосила виблискує доблестю часто

Подвигів славних чимало осяяно жвавістю жінки.

Повернувшись до Києва з новим ім'ям (після хрещення—Єлена), княгиня енергійно почала поширювати християнство на Русі. Вона створює першу церкву ім'я святителя Миколая на Аскольдовій могилі і багатьох киян привертає до християнської віри. Саме від неї перші уроки релігії отримав майбутній хреститель Київської Русі її внук Володимир.

Упокоїлася блаженна Ольга після многотрудного і подвижницького життя 11 липня 969 року у дев'яностолітньому віці. Поховали княгиню за її волею з честю і за християнським звичаєм.

День святої рівноапостольної княгині Ольги відзначається 24 серпня.

У незалежній Україні запроваджено орден княгині Ольги, яким нагороджуються жінки за видатні заслуги в державній, виробничій, суспільній, науковій, освітній та інших сферах діяльності, виховання дітей у сім'ї.

Леся Мудри

Вручення плакети міста

9 листопада 2009 року відбулося святочне засідання Міської Ради Сремської Митровиці з нагоди празника міста св. Димитрія, по якому місто несе ім'я.

На святочному засіданні Міської Ради міста на денному порядку було крім іншого і вручення Листопадових нагород і плакет.

На пропозицію директора Установи плекання культури "Срем" Зоріці Міщевич Комісія для Листопадових нагород вирішила, що плакета міста для найуспішнішого колективу наділюється Товаристві плекання української культури "Коломийка".

На засідання були запрошенні представники "Коломийки" а прибула делегація, яку очолювала голова Керівної ради Товариства Анна Ляхович. Коли настав час вручити плакету, ведуча прочитала вступний текст про діяльність і біографію "Коломийки" а за той час на великому полотні показувалися великі знімки з деяких моментів виступів мистецьких секцій товариства.

Голова Міської Ради Олександар Гаврілович запросив Анну Ляхович, щоб вручити плакету міста. Залом лунали сильні оплески. Голова "Коломийки" прийняла цю історичну нагороду, бо ніхто і не міг думати, що таке щось дочекається, і затим мала сказати пару слів подяки. Вона це зробила дуже гарно і достойно, як і належить голові одного такого успішного товариства: З великим вдовolenням висловлюємо на цій найбільшій нагороді міста Міській Раді Сремської Митровиці. Товариство "Коломийка" присутнє в Сремській Митровиці довгі роки, стараючись підносити рівень як загальної так і української культури з участю багатьох аматорів. Ця нагорода є кроною на всі дотеперішні успіхи і зобов'язує нас іще стараніше і відповідальніше здійснювати наші майбутні плани з поміччю міста Сремська Митровица.

Петро Ляхович

Микола Шанта

СТРАХ ОД ШЕВЧЕНКА

До нашого обисца, пред два-нац роками пришол гosc зоз України, зоз єдного малого валалу хтори ше вола Широки Луг. Наш гosc ше вола Петро. Вон там познати українски писатель и наш руски язык добре розуми. През розгварку зоз нїм, дознал сом же го розуми прето же ше и там, у його валалє, кед бул дзецко, подобнє бешедовало.

Барз сом ше зачудовал кед Петро, у єдней нагоди зашпивал шпиванку "Червена ружа трояка". Вон ю научел шпивац ище як хлапец. Тота шпиванка ше и у нїх, на свадзбох шпива.

Петро роби як учитель у своїм валалє, та и мнє, як дзешецрочного хлапца сцел поучиц дачому, цо думал же други не можу. Мой оцц, Петро и я, ше єдного вечара врацаме од родзини. Ходзимо по штрעד калдерми, як же зме ошлебодзели валал, франтує оцц. Петро дакус розвешеленого шерца од погара вина розпочина шпиванку хтора барз стара, а шпива ше ю у їх краю :

"Ганьба, то ганьба,
Ганьба, превелїка,
Бо я руска дзивка,
Полюбела католїка..."

Теди сом од бачика Петра, першираз чул як ше то случило же ми Руснаци постали грекокатолики.

– На України єст пейц християнски церкви, а Бог єден. То не добре, паметам слова бачика Петра.

Кед одходзел дому, наш мили гosc, од хторого сом вельо чул и научел, ми охабел на дарунок статуу велькосци дзецинскей главы, поети и маляра, Тараса Шевченка. Кед ми придавал дарунок, гуторел:

– Мижу, того Шевченка даруєм тебе. Не оцови, мацери, або шестри, але тебе! Жадам же би ши през свой живот дознал хто тот человек и чом є вельки.

Петров дарунок ме обовязал и з дня на дзень, кеди год єст нагоди, я читам и дознавам чом ми бачи Петро подаровал праве Шевченка.

И нешка, тота статуа стої, у ормане у склу, коло оцових кнїжкох. Здогадує ме, не лем на бачика Петра, и на обовязку з хтору ме задлужел, але и

на анегдоту вязану за шестру Ларису, хтора теди мала шейсц роки.

Шевченко стал у ормане досц високо – понад телевизора. Єдного дня, збачим, обрацени є наспак. Не видно му твар. Я го намесцим як треба, най патри на нас.

Другого дня, ознова, Шевченко патри не до хижи, але до мура. Опоминам мацер, же, кед сцера прах на ормане, та и по лисей главы Шевченковей, най го намесци так най патри на нас, а не наспак. Мац твердзи же го вона намесцує так як треба.

Хто го вец руша? Хто би то могол буц?

Чудна загадка. Кому завадза мой Шевченко? Чи можебуц оцц не франтує дацо зомну? Можебуц ма намиру ме здогаднуц на мойо обецунки бачикови Петрови?

Оцц твердзи же и вон не ма ніч зоз обрацаньом Шевченка наспак.

Єдного дня, зоз другой хижи, през очко на дзверох, видзим, моя шестричка Лариса, прицагує карсцель гу телевизору. Пендра ше на ньго, и, не могол сом вериц цо видзим – не дlobe до телевизора, але бешедує зоз Шевченком хтори стал над телевизором. Чуєм и видзим. Лариса маха з пальцом и гандрує го.

– Цо ме страшиш з тима твоїма баюсами? Дораз ци я указем!

И обрацела го наспак.

Поволал сом мацер и оца най видза же яка ше то таїнствена подїя случує зоз моїм Шевченком. Вони ше нашмеяли и опитали ше Лариси, чом ше бої од нього.

– Ша, кед є таки намолщени и слашни з тима велькими баюсами – шепетливо одвитує Лариса.

Од тей подїї прешло вельо роки. Нешка ше Лариса врацела зоз музичней школи и такой вжала гармоніку до рукох най нам укаже яку писню учели. Заграла и зашпивала зоз своїм дзвонким гласом прекрасну писню "Реве та стогне Дніпр широкий" хтору написал праве тот баюсати и страшни Тарас Шевченко. У тей хвильки ше з ормана, Шевченков прави баос дакус дзвигнул, ягод же ше нашмеял. Нашмеяла ше на ньго и Лариса.

Баби бачили світ

Дорогі країни!

А то приступив до мене єден хвалько, звичайно такі багато молодші від мене, та почив сі вихвалювати, що він ше кращі може писати листи ніж я, само не знає як сі то робит. До того він всьо то, що ми, “старі” робили довгі роки – має десь там то. Я йому дав прочитати відому байку Езопа, а вона каже вотакє.

“П’ятиборець, якому громадяни раз у раз закидали, що він боягуз, виїхав, а потім знову повернувся до рідного краю і став вихвалитися своїми численними подвигами, зокрема таким своїм стрибком на острові Родос, якого не зробив би жоден з переможців на Олімпійських іграх. Він додав, що це засвідчили б усі, хто там був, якби вони прибули сюди. Та хтось із присутніх сказав у відповідь: “Але який же бо ти! Коли це правда, то ніяких тобі свідків не потрібно! Ніс Rhodus – hic salta! (Тут Родос, тут і стрибай!) Тому сей лист не такий дуже премудрий...Хочу тіко сказати, що ті, екі читали всі мої листи, пригадують єдного, в екім я згадав про то, ек їден наш дядько їздив до Вістралії та скільки то було хвальби і розмовів з его боку. Се було тогди, коли рідко хто ше і вигів яроплан, а ше менче хто ним леків, до Вістралії. Нинька се вже річ нормальна, але тут місце мають деякі результати таких поїздов.

А то їдна наша бабусє пустиласі в дорогу аж до далекої Гамерики, шоби відвідати своїх дітей та вонуків. Вже не буду згадувати ружні єї коментарі на гамериканський спосіб житє, бо се

забрало би багато паперу, а нікому вони дуже потрібні. Повернувшись додому, бабусє “відкрила” нам те, що жодні пільоти, астронавуги, богослови, ятеїсти, єнші вчені та невчені, встановили, що нема ніякого ні неба, ні пекла! Се вона потвердила “гаргументами”: летіла вона та летіла тим авийоном понад гори і океяни, всюди хмари та ше раз хмари, здаєтсі – вже вигіла кєнец сьвіту, а іншого нічого. Єї “наукова” констатация така: якшо шось і є таке – пекло і рай, чи небо – то само на землі, а не десь там, куди люди литєт до Гамерики!

Єнша бабунцє летіла до Канади. Теология єї не цікавила. Здивувало єї тільки то, що в сій державі мушут робити всі жінки, і то від ранку до вечора, і влітку, і взимку...І подумайте: бідолашні не мають нагоди серед білого днє трохи “дрімнути” або “скочити” до сєсідки “на каву”, обговорити найновіші “новини” (розумій – пльотки!)

До того там “мучутсі” і молоді люди. Під час літних феріїв вони їдут шось робити, жеби заробити грошів та не мають можливости вечорами, ек то наші гіти по містах, “файно” бити бомки в корчмах.

А там траба робити, і ше раз, два – робити! Гроші з неба не падут. Домчики потрібно відроблювати довгі, довгі роки...А тут батьки чекают гроші від дітей. Деякі від них, шоби мати на ракїю, або на тютюн... І гірко нарікают, що вони їх не висилают.

Змішив усьо: пекло, небо, Гамеріку, Канаду; каву і пльотки, “бомки” і дітей...Мав би був писати і дешо з нашого жяттє, але те теперечки стаєт-

сі цалком не смішне та го не можу поміщувати в моїх листах. Покишо в нас нема такої газети, в екі можна поміщувати матеріяли, що викликают гіркий плач, стогін та риданнє... Тому про се не пишу. А коли б і написав, мусив би носити зі собов палицю, жеби боронивсі від ружних “партийотів”. Бабці мене проханєти не будут. Було би дуже добре, коли б і єнші наші бабці (і не тільки вони) зрозуміли, що в порєднім сьвіті, жеби шось мати, траба добре “плюнути” в долоні.

Сам виджу, що сей лист їден від тих, що не має ані фєста, ані голови. У нїм, ше раз підтегаю, не згадав про рідну “культурну політику”, про наших всіляких провєдатарів, вєтченєків духовних ...а де там ше про екіс гроші, що зробили (і робят!) таких... самі то видите. Тому єму вже кєнец. Прошу вас, страшно дуже прошу, най мені сі вибачит, але я се мусів комусь сказати.

Чємнє і грєчнє поздоровлєє вас дідо

Панас Бездольний

IN MEMORIAM

ВЛАДО ПУШКАШ
(1959-2009)

**Горватски бранітель,
генерал горватской войски у пензиі**

Дзень скорей свайго 50. родзенаго дня несподзівана умар Петровчань і Руснак Владо Пушкаш. Народзены є 1959. року у Вуковаре, основну школу ходзел у Петровцох і Вуковаре, а штредню школу у Вуковаре. Як штредньошколец активно ше уключел до работи Добродзеченаго огньогаснаго дружтва і младежской організації у Петровцох у котрей под час летніх ферійх організоваў безплатні кино-проекції за младеж на муре Дюрдесовой хіжы у штредку валала. У перыодзе од 1974. по 1976. рок буў активны у драмской секції КУД-а „Яким Гарди“, дзе витворел даскельо замерковани ўлоги, окреме у Молиеровей комедіі „На силу дохтор“ і у драмі Влади Костерлніка „Зрегочали коні на дворе“.

Рок 1977. одходзи робіц до Велькей Трновіці (Мославина) дзе ше затримал даякі 12-13 роки. У Мославіні ше і оженел і достал сина Мірослава і дзівку Мартину. Концом 1989. або пачатком 1990. року купел хіжу і зоз фамелію пріселел до Липовлянох. До пачатку Отечественей войны робел у Новскей, а вец ше як шофер танка добродзечне уключел до охрани Горватскей у составе 156. (новлянскей) бригады ГВ. Вешені 1991. року чужко є покалічены у чужких борбах на подручю Ясеновца. После залічєня єден час робел як інструктор за танкі у ГВ і як учитель теорії і пракси предметох вязаных за танкі у Горватскей воєнэй школі Петар Зринскі у Заґребе. Остатні роки свайго младога живота препровадзел у воєнэй пензіі як 100 % інвалід. Поховани є на теметове у Липовлянох. Окрем супруги, дзецох і родзіні на остатнім випровадзаню булі і його пайташе з войны, як і делеґация зоз його родных Петровцох.

Вичная памят!

УСПИХИ ЛІКАРОВЕЙ ЖУПАНІ И ТАКАЧОВОГО САМОБОРУ

Закончело екипне першенство сениорох у Другей ліґі – група восток за 2009. рок. Екипа Сладорани зоз Жупані, у котрей бави і майсторски кандидат Зоран Лікар з Вуковару, прешвечліво завжала перше место і од 26. по 28. децембра 2009. року будзе бавиц у кваліфікаційох за Першу „Б“ ліґу. Окрем Сладорани на кваліфікаційним турніру буду участвовац іще три екипи: Брда зоз Спліту, Слеме-Аґропротейнка зоз Сесветох і Велебит зоз Сєню, а два найуспішнейші екипи буду у 2010. року бавиц у першенству Першей „Б“ ліґі.

У першенстве Другей ліґі – група восток екипа Сладорани зоз Жупані зазначела побіди проців Злоги зоз Пачетину, Вировітиці, Слатіні, Горватскей читальні з Валпова, Славєна з Вуковару, Славонца зоз Нашицох і Терпіні; змаґаня проців екіпах Винковцох, Илоку і Бєліща закончили з нерішєним резултатом 3:3, а єдине пораженє (2.5:3.5) дожите од екіпи Білого Манастира. Табєла: Сладорана Жупаня 17 (40.5), Слатина 14 (36.5), Винковци 14 (33), Славєн Вуковар 13 (37), Бєліще 13 (34), Славонац Нашице 12 (35), Илок 11 (36.5), Злога Пачетин 10 (32.5), Били Манастир 10 (31.5), Горватска читальна Валпово 10 (30), Вировітица 6 (27.5) і Терпіня 2 (22) боді.

За екіпу Сладорани зоз Жупані бавєлі шлїдуюці бавячє: Лєшич (2 боді зоз 3 партії), Рунич (4.5 зоз 9), Пандурєвич (8 зоз 9),

Лікар (6.5 зоз 11), Джукич (5 зоз 9), Нол (4 зоз 7), Еґєрц (4.5 зоз 8), Бабич (1 зоз 2) і Патарчиц (5 зоз 8). Надпоминам же Зоран Лікар єдини бавєл на шицких 11 змаґаньох!

XXX

У екипним першенстве сениорох у рамиках Трєцей ліґі – група центер „А“ перше место завжала екипа Самобору і од 2010. року ознова будзе бавиц у Другей ліґі – група центер. Табєла: Самобор 16, Касино Инт Заґреб 15, Сисак 14, Крапина 13, ПИК Врбовец 12, Нови Заґреб 11, Баня Лука Заґреб 10, Огулін, ИНА Заґреб і Подсусєд Заґреб по 9, Полєт Забок і Одра Заґреб 7 боді.

Перше место Самобору виборєлі шлїдуюці бавячє: Мигалинєц (4.5 боді зоз 11 партії), Дуґанджич (6.5 зоз 11), Замостни (9 зоз 11), Єлєчєвич (7 зоз 11), Такач (6.5 зоз 11), Бартакович (6 зоз 9) і Горупєц (1 зоз 2). Од вкупно 11 одбавєних змаґаньох екипа Самобору зазначела сєдєм побіди, змаґаня проців екіпах Крапини і ПИК Врбовцу закончили нєрішєно 3:3, а два змаґаня страцєні (проців Касіна і Новогò Заґрєбу).

Од Звонка Такача, прєсидатєля і бавяча Шах клуба Самобор, дознали змє же вон і його бавячє у 2009. року освоєли і Куп заґрєбскей жупанії, а потім участвоваі і на Купу Горватскей у Шибеніку.

Яким Пушкаш

ГУМОРЕСКА

СПОВЕДЗ ЄДНОГО ПЕНЗИОНЕРА

ПРОБЛЕМИ НОВОПЕЧЕНОГО
ПРИВАТНОГО ПОДНІМАЧА

Дня 11. новембра, на 17. сходу економистох у Опатії, други председатель Републики Горватскей Степан Месич гварел же пре вельку кризу и незанятост у Горватскей худобнейши людзе примушени прекоповац по кантох за шмеце, а ґу шицкому тому ше тих истих людзох ище преглашує и за якишик „приватних поднімачох“.

Ту сом вас шицких чекал! Пре малу пензию и я остатні два роки прешол до шорох тих „приватних поднімачох“ та вец вчас рано (док людзе шпя) и позно вечар (же би ме ніхто не видзел) прекопуєм по кантох и контейнерох за шмеце у нашим кварту у надії же пренайдзем даєдну одруцену пластичну або скленяну фляшу. Потим их умивам на дворе, сортирам и одкладам на сигурне же би ми дахто, не дай Боже такого дачого, не украднул. Пришли таки часи же не можеш нікому вериц! Вец ютрედзень тоти назберани и сортирани фляши ношим до „Конзуму“ або „Унії“ и за каждую фляшу крашне достанем 50 ліпи. Потим за достати пенєж у єдней приватней тарґовини купим хлєб и млеко, а кед у тим „бизнису“ зоз фляшками бул успишнейши дзень як звичайно вец

„спадне“ и даяка лакотка, як цо то кафа, мала паленочка або дньовни новини.

И так ишли дні и мешаци, а я порядне „оперовал“ по кварту и не мишал сом ше до истей takiej роботи другим пенzionером односно „приватним поднімачом“ у других квартох. Якаш ділова солидарносц муши буц, чи не?! А вец ми ше несподзивано и знебуха звалєла цала тота добре ухадзена и розробена система роботи! Виновник бул єден „падобранец“ зоз сушєдства! Роби ше о тим же ше до роботи зоз фляшами прейґ ноци надумал уруциц и мой перши сушєд, котри од недавна тиж у пензії! Чловек младши одо мнє, могол би копац кукурицу, оберац яблука, робиц даяку трецу або соту роботу, але не! Надумал и вон зазберовац фляши, фляши и ніч инше, и то праве на моїм подручу! Та вец ставал ище вчасей одо мнє и док ше не розвиднєло „обробел“ шицки канти и контейнери у кварту! Єдна присловка гвари же „кадзи войско прейдзе трава не рошне“, а я би повед „кадзи мой сушєд прейдзе нет анї єдней фляшочки“! Я му пригварел пре тоту нелоялну конкуренцию, а вон ми гварел слїдующе:

- Борел сом ше у Оцовинскей войни же бим мал горватску державу, демократию и шлєбоду та озда тєраз, на миру Божім, у держави Горватскей, демократії и шлєбоди можем прекоповац по кантох!

Добре, чловек ше борел та ма якиш права, але цо з моїма правами?! Загрожене ми право на роботу, на шлєбоду рушаня и гражданску можлівосц трошеня пенєжу, а вириятнє ище даяки други права, лєм ше з тей нагоди не можем здогаднуц яки, а попри того у приватней тарґовини дзе сом до недавна пояднє куповал тєраз спаднул промет прето же ме там нет анї блїзко. Пре таки новонастали обставини найбаржей церпим я особнє, але и Министерсво тарґовини (кед же вообщє иснєе таке министерство!), а то значи и наша держава взагалї! Так далєй не идзе и я ше бизовно будзем дакому жалїц, або напишем даяке отворене писмо и пошлєм го до даяких дньовних новинах!

Пензионер Янко

вислухал и записал

Яким Пушкаш

Членом Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей, нашим читатєльом у жеми и иножємствє, шицким нашим сународнїком и людзом добрей дзеки жадаме

**шєслїви Крачун и
успишни Нови 2010. рок!**

Христос Раждаєтьсѧ!

Редакция

Članovima Saveza Rusina i Ukrajinaca
Republike Hrvatske, našim čitateljima
u zemlji i inozemstvu, svim našim
sunaodnicima te ljudima dobre volje
želimo

Čestit i blagoslovljen Božić

i
sretnu i uspješnu
Novu Godinu 2010!

Uredništvo

Членам Союзу русинів і українців
Хорватії, нашим читачам у країні і
за кордоном, всім нашим співвітчиз-
никам та людям доброї волі бажаємо

**весєлих і благословєнних
різдвяних свѧт і
успїшного Нового 2010 року.**

Христос рождаєтьсѧ!

Редакция

КОЛОНА ЗДОГАДОВАЊА НА ЖЕРТВИ ВУКОВАРУ 18.11.1991.

Означення дня кед 18. новембра 1991. року после триме-шачней окупациі зламане одупе-ранє горватских бранітельох почало зоз комеморативним сходом у дворе вуковарского шпиталю.

Вчас рано, вуковарски дзеци у шпиталю и по варошских улїцох запалели 3.000 швички на памятку горватском бранітельом, а яке то число и неша непознате. У герой-ским городу на Дунаю на Дзень здогадованя на жертву Вуковару 1991. року и 18-рочніці страданя у Оте-чественей войны, 18.11.2009. зляло ше понад 17.000 тиячи людзох зоз шицких крайох нашей держави.

Зоз Вуковарцями того найчежшо-го дня у року, кед ше здогадуно по-гинутих и позабиваних, сиволично була цала Горватска указуюци же Вуковар остал запаметани як символ

страданя, але и одупераня сербскей аґресии пред 18 роками.

После програми „Мой Вуковар вибудовани зоз упрекосци и чуда“ котру виведли вуковарски ґимнази-ялци, длугока „колана здогадованя“ рушела пешо на 5,5 километри длу-гу драгу од вуковарского шпиталю по Мемориялни теметов жертвох Отечественей войны.

Зоз Вуковарцями и вельочисле-нима госцами у колони здогадованя ходзели и шицки тройо председа-теле: Републики, Собору и Влади, Степан Месич, Лука Бебич и Ядран-ка Косор.

Представителе Координації радох националних меншинох Вуковарско-сримскей жупанії, предвозени зоз председателюм Йосипом Келом, и того року 16. новембра, два дні пред тим як ма буц отримане централне

означованє жертвох Вуковару, пок-ладли венец з нагоди „Дня здога-дованя на жертви Вуковару“ 1991. року шицким погинутим и несталим бранітельом и цивилом.

У составе делеґації були: Бранко Атанасовски – представитель маке-донскей националней меншини, Ид-риз Бешич – Рада бошняцкей наци-оналней меншини, Йосип Кел – Рада мадярскей националней меншини, Яким Ерделі – Рада рускей наци-оналней меншини, Милан Пуцовски – Рада словацкей националней мен-шини и Лариса Уґлешич – предста-вителька украинскей националней меншини. Зоз німа покладли венци и представителе Жупанії и городу Вуковару.

Звонко Костелник, проф.

Представителе Координації радох националних меншинох Вуковарско-сримскей жупанії

5. DRAVSKI VALOVI OSIJEK 2009
5. ДРАВСКИ ГАБИ ОСЕК 2009
5. ДРАВСЬКІ ХВИЛІ ОСІЕК 2009

